

Naturrisiko i norsk finansnæring

En veiledning om hvordan finansforetak kan være med å sikre bærekraftig utvikling som ivaretar natur og biologisk mangfold

Innhold

Forord	4
Sammendrag	5
Sentrale begreper	6
1. Introduksjon	7
2. Naturrisiko	9
3. Naturrisiko i finansnæringen	11
4. Studie av arbeidet med naturrisiko i norsk finansnæring	15
5. Anbefalinger	25
6. Oppsummering	29
A. Vedlegg	31
Litteraturliste	37

Forord

Desember 2022

Naturen er grunnlaget for samfunnet vi lever i. Den gir oss mat, vann, fristeder for rekreasjon og en tilhørighet og forbindelse til planeten og verden rundt oss. I tillegg er store deler av økonomien vår basert på ressurser som naturen skaper og gir oss. Tap av natur og biologisk mangfold vil derfor ha store og alvorlige konsekvenser, både for våre daglige liv, ressurser vi er avhengige av for å overleve, og for verdiskapningen i økonomien.

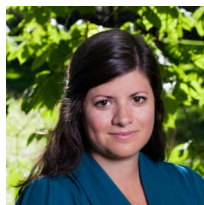
Vårt menneskelige fotavtrykk blir stadig større, og våre inngrep i naturen fører blant annet til endringer og nedgang i dyre-, fiske- og insektbestander. Samlet svekker dette grunnlaget for vår helse, velferd og økonomi. Verden står nå overfor en alvorlig naturkrise.

Tap av natur og biologisk mangfold skaper et nytt risikobilde for næringslivet, omtalt som naturrisiko. Næringslivet og finansnæringen bør forstå naturrisiko på lik linje med andre risikoer, og det enkelte foretak bør settes i stand til å vurdere og analysere hvordan de er avhengige av og hvordan de påvirker naturen gjennom sine aktiviteter. Dette vil i sin tur gjøre at finansnæringen kan vurdere sine porteføljer, for å redusere eksponeringen mot aktiviteter utsatt for naturrisiko.

Finans Norge, WWF Verdens Naturfond og Deloitte har samarbeidet om denne veilederen for å vise hvordan finansnæringen skal integrere naturrisiko som en del av sitt arbeid.

Veilederen skal hjelpe finansforetakene til å identifisere, vurdere og håndtere naturrisiko. Finansforetakene kan hjelpe sine kunder og andre sektorer, næringer og bransjer til å forstå naturrisiko, og redusere sitt fotavtrykk på naturen.

Finansnæringen ønsker å bidra til en bærekraftig utvikling som ivaretar naturen, biologisk mangfold og økosystemer. Vi vil jobbe sammen med myndighetene og næringslivet om felles løsninger som gjør at vi stopper tap av natur og verner om ressursene som økonomien er fullstendig avhengige av. Slik bygger vi en bærekraftig økonomi og et bærekraftig samfunn.

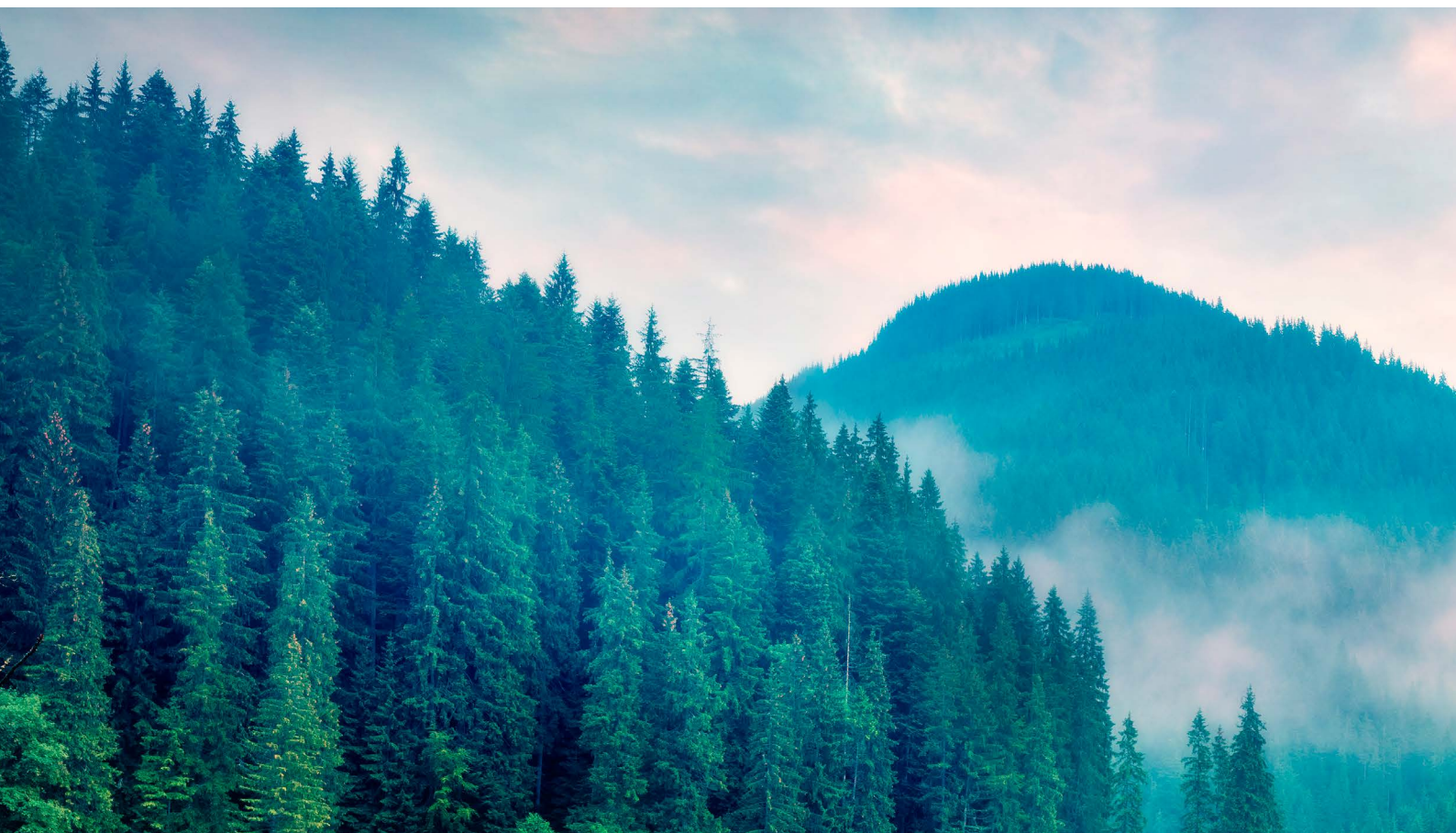
Karoline Andaur
Generalsekretær
WWF
Verdens naturfond

Idar Kreutzer
CEO
Finans Norge

Sjur Gaaseide
CEO
Deloitte Norge

Sammendrag

Naturen skaper livsgrunnlaget for menneskeheten og våre samfunn, men også for den globale økonomien. Nå blinker naturens varselampene rødt, mens vitenskapen gang på gang viser til dystre tall for naturens framtid.¹ Det er avgjørende å handle raskt for å unngå overskridelse av kritiske vippepunkter. Dette betyr at også selskaper, investorer og finansforetak må ta større hensyn til naturrelaterte risikoer og muligheter i sine beslutninger.

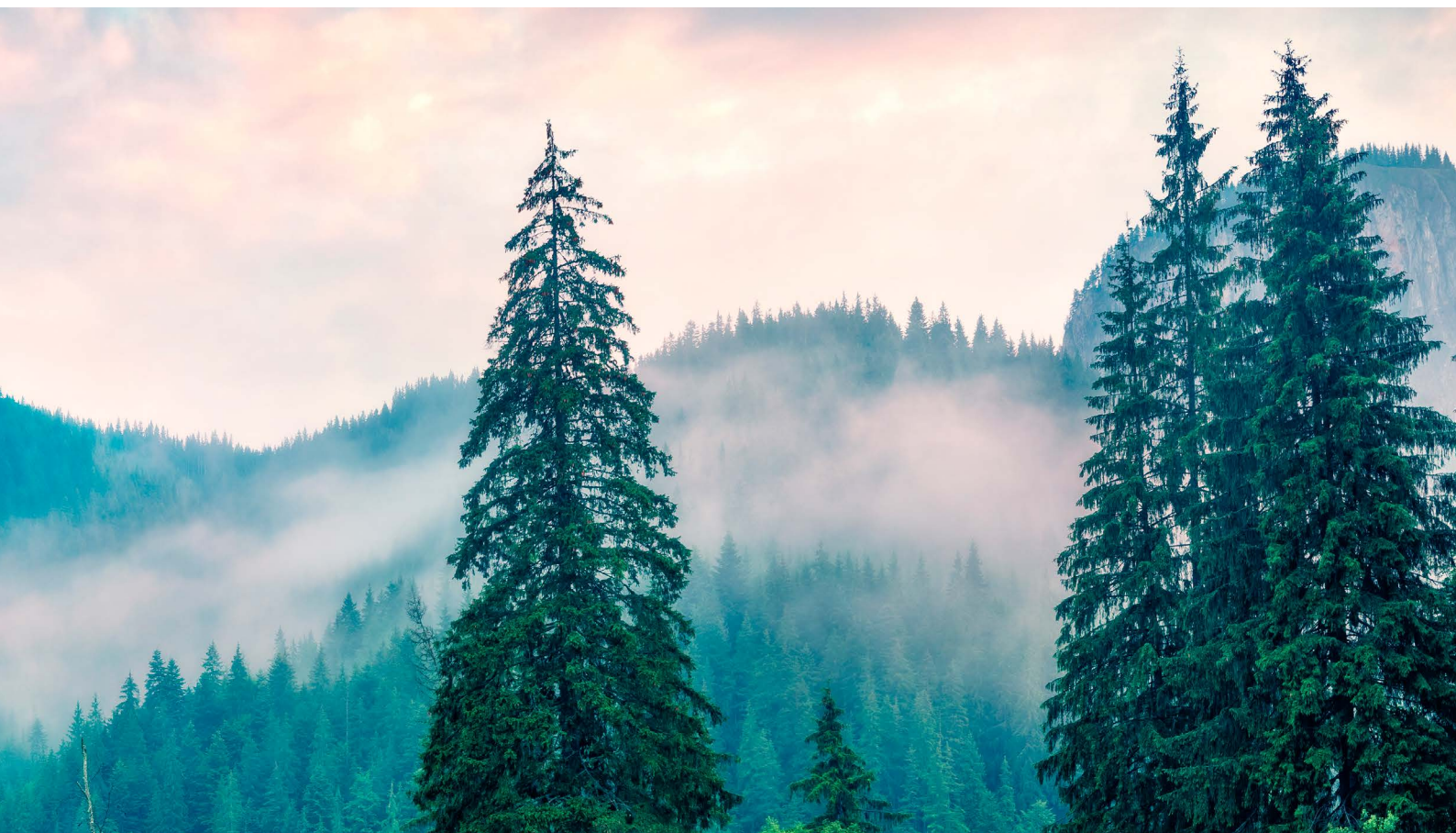
Denne veilederen gir en oversikt over hvordan finansforetak, henholdsvis banker, skadeforsikringsforetak og livsforsikring- og pensjonsleverandører arbeider med integreringen av natur i norsk finansnæring. Resultatene viser at finansforetakene anerkjenner effektene av tap av natur og biologisk mangfold, og forstår viktigheten av å handle raskt. Selv om flertallet er motiverte for endring, mangler finansnæringen omfattende integrering av naturrisiko i sitt arbeid. I arbeidet med naturrisiko mangler ofte finansforetak mål, kunnskap og metoder, i tillegg til en strukturert måte å jobbe med temaet på.

Studien gjennomført i forbindelse med denne veilederen avdekker viktige barrierer for integrering av naturrelaterte risikoer og muligheter. Det kommer fram at det er et behov for bedre nøkkeltall, tilgang til data og metoder for å samle inn data. Det

er også behov for økt kunnskap og flere ressurser for å styrke integreringen av naturrisiko i norsk finansnæring. Denne veilederen gir konkrete anbefalinger til hvordan finansforetakene kan håndtere disse barrierene, og komme i gang med arbeidet med naturrisiko.

Finansnæringen skal være en pådriver for å skape en naturpositiv norsk økonomi, og vi ser frem til å samarbeide med myndighetene, kunder, interessenter og samarbeidspartnere for å implementere naturrisiko i finansnæringen og sammen skape en mer bærekraftig fremtid.

¹ Se [Planetary boundaries - Stockholm Resilience Centre](#)

Sentrale begreper

Biologisk mangfold / biomangfold / naturmangfold	Alle variasjonene av livsformer som finnes på jorda, blant annet terrestriske, marine eller andre akvatiske økosystemer og de økologiske komplekser som de er en del av. Inkluderer mangfold innenfor artene (genetisk mangfold), på artsnivå og på økosystemnivå.
Dobbel vesentlighet	Dobbel vesentlighet betyr at selskaper må se på risiko knyttet til 1. hvordan endringer i naturen påvirker selskapet gjennom en avhengighet av naturen, og 2. hvordan selskapers aktivitet påvirker naturen.
EUs naturmangfoldsstrategi	EUs naturmangfoldsstrategi for 2030 er et rammeverk og en langsiktig plan for å beskytte naturen og reversere skade på økosystemer. Strategien for biologisk mangfold er en viktig del av EUs overordnede strategi for å redusere klimaendringene.
EU-taksonomien	EU-taksonomien er et klassifiseringssystem med objektive kriterier for hva som defineres som en bærekraftig økonomisk aktivitet og virksomhet. Taksonomien har som formål å styre finansielle strømmer mot bærekraftige aktiviteter i Europa.
FNs naturavtale	En ny, internasjonal avtale som skal hjelpe oss ut av naturkrisen. Avtalen har som visjon at mennesker skal leve i harmoni med naturen innen 2050, og at vi innen 2030 har stanset naturtapet og får mer natur, ikke mindre.
Klimarisiko	Klimarisiko er risikoen for strategiske og finansielle konsekvenser for bedrifter og samfunn når menneskeskapte klimaendringer eller overgangen til nullutslippssamfunnet endrer forutsetningene og rammene for næringsvirksomhet og økonomien. Kan deles inn i fysisk-, omstillings- og ansvarsrisiko.
Naturbaserte løsninger	Løsninger som er inspirert og støttet av natur, som er kostnadseffektive samtidig som de har miljømessige, sosiale og økonomiske fordeler.
Naturkapital	Naturkapital er samlebetegnelsen for alle jordens naturverdier og økosystemtjenester (naturgoder). Naturkapital inkluderer alle jordens naturressurser og levende organismer.
Naturpositiv økonomi/forretningsmulighet	Økonomisk aktivitet som ikke bare reduserer påvirkning på natur, men også bidrar til å styrke eller gjenoppbygge økosystemer.
Naturrisiko	Naturrisiko er risikoen for strategiske og finansielle konsekvenser for bedrifter og samfunn når tap av natur, eller overgangen til et samfunn hvor bruk av natur er innenfor jordens tålegrenser, endrer forutsetningene og rammene for næringsvirksomhet og økonomien. Vi deler naturrisiko inn i tre ulike typer:
• Fysisk naturrisiko	Fysisk risiko er risikoen knyttet til konsekvensene av fysiske endringer i naturen som følger av menneskelig påvirkning.
• Omstillingsrisiko	Omstillingsrisiko er når overgangen til et samfunn hvor bruk av naturen er innenfor jordens tålegrenser, fører til endringer i politikk og reguleringer, teknologi, marked eller omdømme som endrer forutsetningene for næringsvirksomhet.
• Ansvarsrisiko	Ansvarsrisiko handler om at tap av natur kan gi grunnlag for søksmål eller erstatningskrav mot virksomheter som har ansvar for en aktivitet som skader natur.
Partnership for Biodiversity Accounting Financials (PBAF)	Partnership for Biodiversity Accounting Financials er et rammeverk som skal hjelpe finansforetak med å måle og styre naturrelaterte risikoer i porteføljene.
Jordens tålegrenser (Planetary boundaries)	Jordens tålegrenser (Planetary boundaries) er et rammeverk som viser de ni mest kritiske naturprosessene som må holdes i balanse for at jorden skal være i den stabile tilstanden som dagens moderne sivilisasjon er bygget på.
Science Based Targets for natur (SBTN)	Sciences Based Targets (SBT) for natur er et rammeverk under utvikling som skal hjelpe bedrifter med å sette naturmål i tråd med jordens tålegrenser og øvrige mål for bærekraft i samfunnet.
Sirkulær økonomi	I den sirkulære økonomien skal all ressursutvinning minimeres og skje på en måte som sikrer lik tilgang til ressurser og økosystemtjenester for fremtidige generasjoner. Dette gjøres gjennom en optimal utnyttelse av de ressursene man allerede har utvunnet, og ved å unngå forurensning og utslipp.
TNFD	Task Force on Nature- Related Financial Disclosures (TNFD) er et globalt initiativ som utvikler rapporteringsanbefalinger for selskaper knyttet til naturrisiko.
CSRD	Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD), kjent som bærekraftsdirektivet på norsk, erstatter Non-Financial Reporting Directive (NFRD). Dette fører til mer detaljerte rapporteringskrav gjennom en felles europeisk standard for bærekraftsrapportering (ESRS).
ESRS	European Sustainability Reporting Standards (ESRS) setter europeiske standarder for rapportering på bærekraft og skal omfatte totalt 84 rapporteringskrav og 1,144 kvantitative og kvalitative datapunkter. Kravene er fordelt over tolv standarder, hvorav fem av standardene er på klima og miljø, inkludert en for biologisk mangfold.
SFDR	Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) setter krav til transparens og åpenhet rundt finansielle produkter.
Økosystem	Et økosystem er alle de levende organismene som finnes på et sted og miljøet de lever i. Hav, kyst, våtmark og skog er eksempler på miljøer som utgjør økosystem.
Økosystemtjenester	Økosystemtjenester, eller naturgoder, er alt fra den levende naturen som bidrar til menneskelig velferd.

1. Introduksjon

Måten vi forvalter naturens ressurser på utgjør både en trussel for naturen, menneskeheten og våre samfunn. Dagen vi har brukt opp jordens ressurser på, også kjent som «Earth Overshoot Day», kommer stadig tidligere og har blitt flyttet med tre måneder de siste 35 årene.² Vi har overskredet seks av ni av jordens tålegrenser³, og verdens dyrebestander har stupt med 69 prosent siden 1970.⁴ World Economic Forum (WEF) har klassifisert tap av biologisk mangfold, sammen med klimaendringer og ekstremvær, som en av de tre mest fremtredende globale risikoer i løpet av det neste tiåret.⁵ Med andre ord: samtidig som vi ødelegger naturen rundt oss, står vi selv i fare for å miste en sentral del av livsgrunnlaget vårt.

For Norge er naturen viktig både kulturelt og sosialt. Store deler av befolkningen bruker og nyter naturen aktivt, og knytter mye av sine sosiale liv til naturen. Muligheten til å bruke naturen er en lovfestet rett.⁶ Samtidig er Norge rikt på naturressurser. Velstanden og verdiskapningen er avhengig av ressurser og tjenester som naturen gir oss. Næringsgrunnlaget vårt rammes hardt hvis vi overskrider flere av naturens tålegrenser. Naturtap påvirker hele økonomien og næringslivet, inkludert finansnæringen.

I Norge ser vi en nedadgående trend for mange av økosystemene. Fjell, våtmark og kyst har hatt en fallende utvikling de siste årene, og spesielt skog er dårlig stilt. I tillegg står hver femte art som vurderes på den offisielle rødlisten.⁷ Tap av natur og biologisk mangfold fører til nye risikoer. Dersom Norge ivaretar naturens ressurser i større grad enn i dag, vil det bidra at vi sikrer langsiktig verdiskapning mot 2050.⁸ Derfor haster det med å skape en naturpositiv norsk økonomi.

Norges Bank vurderte 4 169 selskapers rapportering i 2021. Kun 27 selskaper gjorde av vurderinger knyttet til biologisk mangfold, mens 1 500 gjorde vurderinger knyttet til klima.⁹ Dette viser at arbeidet med natur og biologisk mangfold fremdeles havner i skyggen av klimavurderinger. Tap av natur og biologisk mangfold fører til nye risikoer. Finansnæringen kan spille en viktig rolle i å redusere disse risikoene og være en pådriver for en naturpositiv utvikling.

Ny regulering fra EU vil stille tydeligere krav til finansforetak både gjennom redusering av negativ virkning og bidrag til positiv utvikling. Selv om enkelte barrierer hindrer finansnæringen i å integrere naturrisiko på en effektiv måte i dag, finnes det løsninger som kan akselerere arbeidet med naturrisiko. Finansnæringen har en unik mulighet til å styre kapitalstrømmer mot en naturpositiv retning.

99

Naturtap påvirker utvilsomt alle økonomiske sektorer og finansnæringen blir også betydelig påvirket.

Målet med denne veilederen er å fremme arbeidet med tap av natur og biologisk mangfold som finansiell risiko – omtalt her, og i internasjonal finansnæring, som naturrisiko. Finans Norge, WWF - Verdens naturfond og Deloitte har gått sammen for å utarbeide en veileder om hvordan norske finansforetak kan starte arbeidet med naturrisiko.

Denne veilederen har undersøkt ambisjoner i den norske finansnæringen. I tillegg har den sett på hvordan finansforetak innlemmer naturrisiko i sin strategi, risikostyring og rapportering i dag. 18 finansforetak har deltatt i prosjektet¹⁰ gjennom en spørreundersøkelse, dybdeintervjuer og workshop. Veilederen presenterer barrierene finansnæringen står ovenfor og gir konkrete anbefalinger til hvordan finansforetakene skal eliminere disse.

2 WWF (01.12.2022) [Earth Overshoot Day 2022: Nå har vi brukt opp jordas ressurser for i år](#) - WWF, Nettside.

3 Stockholm Resilience Center (01.12.2022) [Freshwater boundary exceeds safe limits](#) - Stockholm Resilience Centre, Nettside.

4 WWF (2022) [Ipr_2022_full_report.pdf](#) (wwf.no)

5 World Economic Forum (2022) [WEF The Global Risks Report 2022.pdf](#) (weforum.org)

6 Lovdata (01.12.2022) [Lov om friluftslivet \(friluftsloven\)](#) - Lovdata, Nettside.

7 WWF (2019) [Naturrisiko_reduce.pdf](#) (wwf.no)

8 WWF og Global Futures (2020) [Global Futures: Assessing the global economic impacts of environmental change to support policy-making](#) | Publications | WWF (worldwildlife.org)

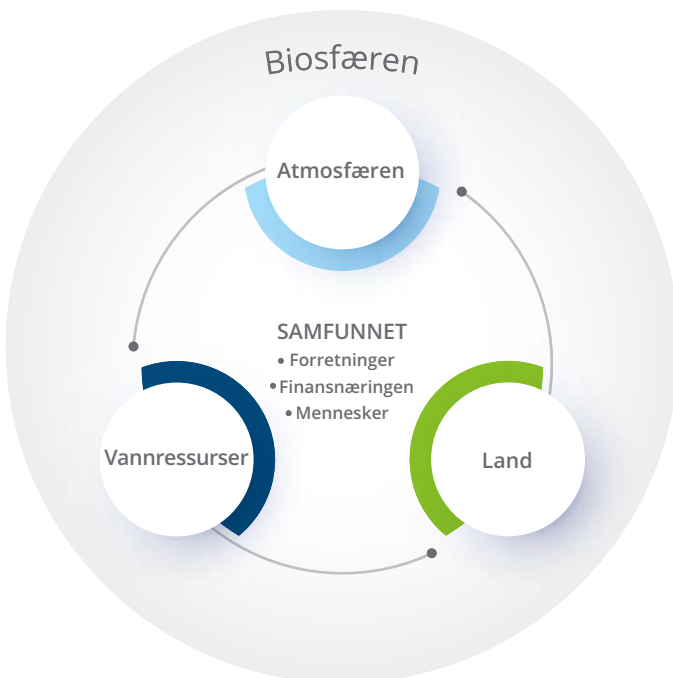
9 Norges Bank (2021) [Norges Bank Årsrapport og rekneskap 2021](#) (norges-bank.no)

10 Det deltok elleve banker, fire skadeforsikringselskaper og tre livsforsikrings- og pensjonsselskaper i arbeidet med denne veilederen. Følgende finansforetak deltok DDanske Bank, DNB, Eika Gruppen, Handelsbanken, SEB, Sparebanken1 Nord-Norge, Sparebanken Sør, Sparebanken 1 Sørøst-Norge, Sparebank1 Østlandet, SR Bank, Sparebanken Vest, Fremtind Forsikring, Gjensidige, If forsikring, Tryg Forsikring, DNB Asset Management, KLP, Storebrand Asset Management.

2. Naturrisiko

Den globale økonomien er avhengig av en velfungerende natur og økosystemer. I dag påvirker verdens økonomi alle deler av jorden, se figur 1. Naturressurser danner grunnlaget for uttak av råvarer til produksjon av varer og tjenester. I denne prosessen risikerer økonomien å påvirke økosystemtjenester som pollinering, klimaregulering, naturlig rensing av vann og flomdemping. Når økosystemer forringes eller i ytterste konsekvens kollapser, kan grunnleggende økologiske prosesser falle bort, noe som igjen kan medføre vesentlig økonomisk risiko.¹¹

Figur 1: Biosfæren - atmosfæren, vann og land - blir påvirket av verdens økonomi¹²

Risiko er definert som "effekt av usikkerhet på målene", som setter søkelys på effekten av ufullstendig kunnskap om hendelser eller omstendigheter rundt en organisasjons beslutningstaking.¹³ De fleste virksomheter har avhengigheter av naturen og innvirkning på naturen, som kan føre til risikoer. Naturrisiko er definert som «risikoen for strategiske og finansielle konsekvenser for næringsliv og samfunn når tap av natur, eller overgangen til et samfunn hvor bruk av natur er innenfor jordens tålegrenser, endrer forutsetningene og rammene for næringsvirksomhet og

økonomien¹⁴». Når konsekvensene av tap av natur treffer selskaper som finansnæringen låner til, investerer i, eller forsikrer medfører det også økonomisk risiko for finansforetakene.

De viktigste driverne for tap av natur er ifølge det internasjonale naturpanelet (IPBES) areal- og havbruk, med matproduksjon i spissen, direkte overhøsting av dyr og andre organismer, klimaendringer, forurensning, og fremmede arter.¹⁵ Det internasjonale ressurspanelet (IRP) identifiserte utvinning av naturressurser som mat, biomasse, metaller, mineraler og fossile kilder, som den underliggende årsaken til de driverne som fører til tap av natur.¹⁶

2.1 Påvirkning på og avhengighet av natur

Når vi undersøker sammenhengen mellom natur og et foretaks aktiviteter, er to sentrale begrep påvirkning på og avhengighet av natur. Risiko er et resultat av både påvirkning og avhengighet, hvor begge spiller en like viktig rolle.

Påvirkning på naturen handler om hvordan foretakets aktiviteter endrer naturen, for eksempel ved å ta nye arealer i bruk, slippe ut klimagasser og annen forurensning, utvinne råvarer og å dyrke jord. Den negative påvirkningen på naturen og biomangfoldet kan trolig aldri fjernes helt, men den kan minimeres betydelig ved å ta i bruk ulike tiltak og løsninger.¹⁷

Avhengighet av natur omfatter bruk av naturressurser eller økosystemtjenester som er nødvendige for at foretaket skal kunne gjennomføre sine aktiviteter. Eksempler på dette er utvinning av ressurser fra hav og land, jordsmonn, rent vann, pollinering og et stabilt klima.

Finansnæringen har både påvirkninger på og avhengigheter av naturen gjennom sine porteføljer. Hensyn til begge deler omtales som dobbel vesentlighet. På den ene siden må finansforetak vurdere hvordan risiko knyttet til endringer i naturen påvirker bedriftskunder eller selskaper i porteføljen (avhengighet av natur). På den andre siden må finansforetakene vurdere hvordan kundenes aktiviteter virker på naturen. Naturrisiko oppstår fra avhengigheter av og påvirkning på naturen, mens muligheter oppstår ved redusering av denne risikoen.¹⁸

¹¹ Steffen et al. (2015). The trajectory of the Anthropocene: The Great Acceleration

¹² Figuren er tilpasset fra the TNFD rammeverk [TNFD-Full-Report-Mar-2022-Beta-v0-1.pdf](https://www.tnfd.org/rammeverk)

¹³ Iso.org (01.12.2022) [ISO - The new ISO 31000 keeps risk management simple](https://www.iso.org/standard/75461.html). Nettside.

¹⁴ Deloitte (2020) [deloitte naturavtalen naturrisiko rapport 2022.pdf](https://www.deloitte.no/content/dam/deloitte/no/pdf/2020/09/naturavtalen-naturrisiko-rapport-2022.pdf)

¹⁵ IPBES (01.12.2022) [Models of drivers of biodiversity and ecosystem change](https://www.ipbes.org/press-releases/2022/01/12/models-of-drivers-of-biodiversity-and-ecosystem-change/) | IPBES secretariat. Nettside.

¹⁶ International Resource Panel (2019) <https://www.resourcepanel.org/reports/global-resources-outlook>

¹⁷ TNFD (01.12.2022) [TNFD's definitions of dependencies and impacts](https://www.tnfd.org/rammeverk) » TNFD. Nettside.

¹⁸ [Welcome to the TNFD Nature-Related Risk & Opportunity Management and Disclosure Framework](https://www.tnfd.org/rammeverk) » TNFD

2.2 Ulike former for naturrisiko

Naturrisiko kan deles i fire ulike risikotyper: fysisk risiko, overgangsrisiko, ansvarsrisiko og systemrisiko. Disse fire typene naturrisiko kan igjen føre til økt finansiell risiko i form av for eksempel kreditt-, markeds-, likviditets-, operasjonell eller strategisk risiko.

Fysisk risiko er knyttet til konsekvensene av fysiske endringer i naturen, ofte som følge av menneskelig påvirkning. Fysisk risiko kan være hendelsesdrevet og akutt. Eksempler på dette er avskoging eller tap av avlinger til sykdommer eller skadedyr. Det kan også være et resultat av langsiktige og/eller kroniske endringer i måten økosystemer fungerer på, for eksempel tap av pollinatorer, jordforringelse og vannknapphet.¹⁹

Overgangsrisiko: For å oppnå bærekraftig bruk av natur må bruken holdes innenfor jordens tålegrenser. Denne overgangen krever endringer i politikk, reguleringer og teknologi. Disse endringene kan igjen gi markeds- eller omdømmerisikoer for selskapene. Slike risikoer kan endre forutsetningene for næringsvirksomhet. Samlet utgjør endringene en overgangsrisiko for selskaper. Eksempler på denne typen endringer er strengere regulering knyttet til bruk av natur, arts- og områdevern eller naturavgifter.

Ansvarsrisiko handler om at tap av natur kan gi grunnlag for søksmål eller erstatningskrav mot virksomheter som har ansvar for en aktivitet som skader natur.

Systemrisiko: Fysisk risiko og overgangsrisiko kan hver for seg gi opphav til systemrisiko. En slik risiko oppstår når et system, for eksempel et økosystem, et økonomisk eller finansielt system bryter sammen.²⁰ Naturrelaterte systemiske risikoer kan lede til tap av et helt økosystem hvis en kritisk økosystemtjeneste slutter å fungere eller et irreversibelt vippepunkt nås. Naturtap kan også utgjøre en risiko for finansiell stabilitet. Dette kan skje som følge av manglende redegjørelse for naturrelaterte risikoer som smitter over på det finansielle systemet som helhet.²¹

Tabellen til høyre viser eksempler på norske finansforetaks fysiske naturrisiko gjennom deres iboende avhengighet av natur. Tabellen viser også eksempler på fysisk-, overgangs- og ansvarsrisiko.

19 Deloitte (2022) [deloitte_naturavtalen_naturrisiko_rapport_2022.pdf](#)

20 WWF og Deloitte (2022) [deloitte-nl-fsi-sustainability-nature-is-next.pdf](#)

21 TNFD (01.12.2022) [TNFD's definitions of risks » TNFD_Nettside](#).

Iboende fysisk naturrisiko					
Næring	Avhengighet til natur		Eksempler		
	Direkte	Indirekte	Fysisk risiko	Overgangsrisiko	Ansvarsrisiko
Skog	Høy	Høy	Tap av pollinatorer, fremmede arter	Redusert mulighet til flatehogst gjennom strengere miljøreguleringer	Krav knyttet til tap av biologisk mangfold
Jordbruk	Høy	Høy	Tap av pollinatorer, fremmede arter	Økte krav til å sette av areal til buffersoner (blomster og bier)	Krav knyttet til avskoging
Fiskeri og havbruk	Høy	Høy	Fremmede arter. Skadede økosystemer (eks. gyteplasser for norske fiskebestander)	Reduserte fiskekvoter, færre tillatelser til å drive oppdrett eller pålagt reduksjon av produksjonen	Erstatningskrav for skade på natur som følger av oljesøl
Vannkraft	Høy	Høy	Erosjon og tap av natur gjør infrastruktur utsatt for skade	Høyere krav til vektning av miljø og natur ved utbygging, nye krav til miljøforbedringer	Krav knyttet til mangel på tiltak for å ivareta natur og naturmangfold
Bygg og anlegg	Høy	Høy/ medium	Erosjon og tap av natur gjør infrastruktur utsatt for skade	Strengere krav til materialbruk	Krav som følger av mangel på tiltak for å ivareta natur i anleggsområder
Gruvevirksomhet	Medium	Medium	Tap av natur og erosjon kan gjøre skade på infrastruktur. Redusert grunnvanntilgang kan hindre produksjon i noen lokasjoner	Strengere regler eller forbud mot deponering av avfall i sjø eller på land	Krav knyttet til rehabilitering av natur i gruveområder
Varehandel	Medium	Medium	Naturrisiko i leverandørkjeden, for eksempel dårligere vekstforhold, kan føre til mangel på råvarer	Økte krav til sirkulære produkter	Pålegg om å fjerne produkter som inneholder miljøskadelige stoffer
Industri (maskinindustri, kjemikalier og materialer)	Medium	Medium	Tap av økosystemtjenester som gir rent vann til bla. produksjon, avkjøling, renhold og som sikrer helse og sikkerhet i arbeidsmiljøet	Skjerpede krav til rensing av spillvann fra fabrikker og anlegg	Krav om opprydding av forurensede områder
Olje og gass	Medium / lav	Medium / lav	Erosjon og tap av natur gjør infrastruktur utsatt for skade	Redusert mulighet for utvinning i sårbare områder, tilsvarende Lofoten, Vesterålen og Senja (LoVeSe)	Erstatningskrav for skade på natur som følge av oljesøl
Tjenestenæring (Helse, IT, bank og forsikring og digital kommunikasjon)	Lav	Lav	Tap av natur kan føre til høyere forsikringskostnader i forsikring, redusert avkastning i finans, økte driftsutgifter knyttet til pandemier innen helse, og skade på kritisk infrastruktur innen IT	Strengere reguleringer innen natur kan føre til stranded assets innen bank og finans	

Tabell 1: Eksempler på norske foretaks fysiske naturrisiko og eksempler på fysisk-, overgangs- og ansvarsrisiko.²²

²² Vurdering av direkte og indirekte avhengighet til natur er hentet fra World Economic Forum (2020). *Nature Risk Rising: Why the Crisis Engulfing Nature Matters for Business and the Economy* og ENCORE (2021) (*naturalcapital.finance*).

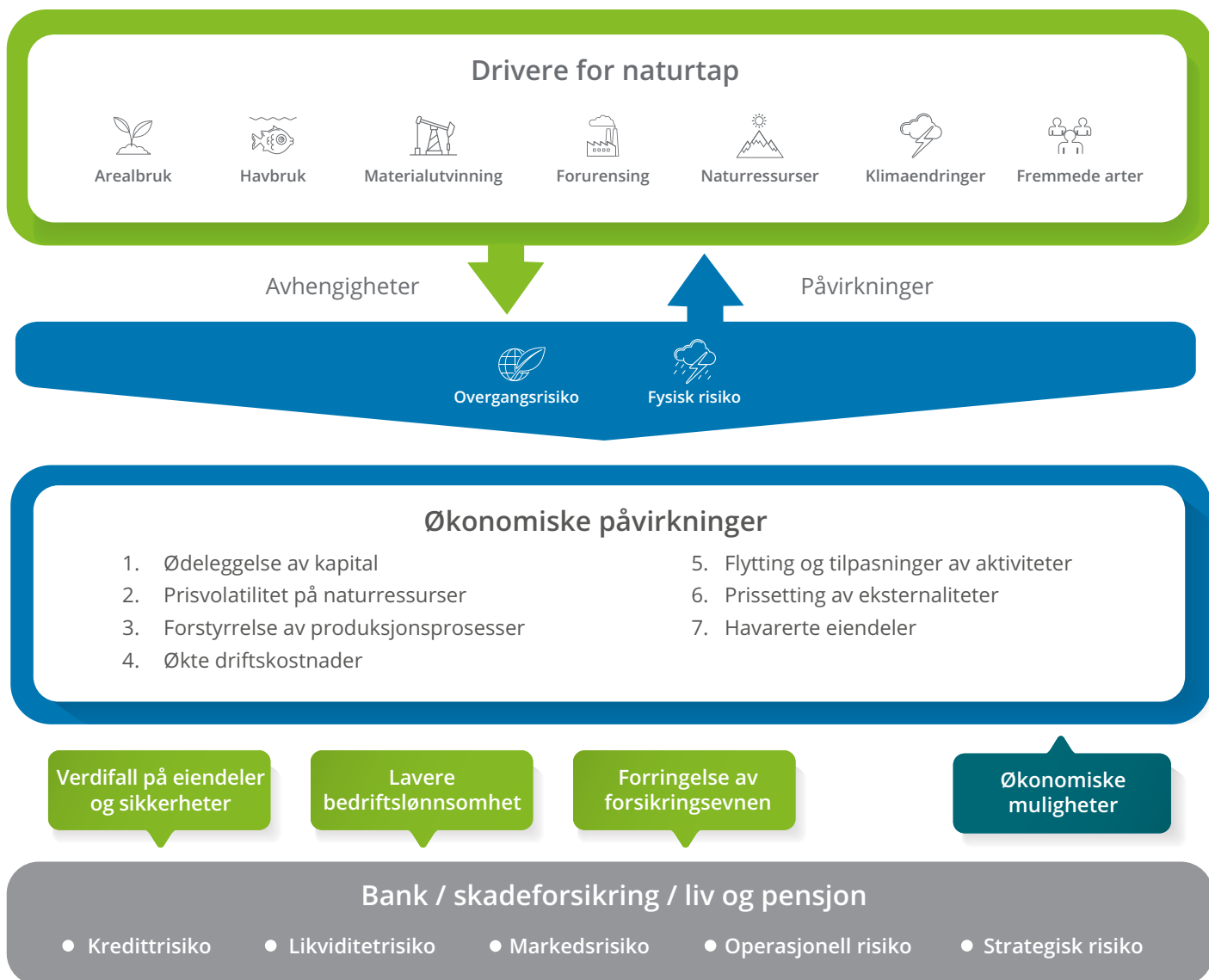

3. Naturreisiko i finansnæringen

På samme måte som finansnæringen og finansforetakene må forstå "tradisjonelle" risikoer, må finansnæringen også jobbe med og forstå bærekraftrelaterte risikoer som klimarisiko og naturreisiko. En sentral oppgave for finansnæringen er å vurdere, prise og fordele risiko i økonomien. Finansnæringen og finansforetakene spiller derfor en nøkkelrolle i å øke bevisstheten, kunnskapen og kompetansen om naturreisiko i andre næringer og bransjer. For å kunne gjøre dette, er det viktig å se sammenhengen mellom naturtapsdrivere, naturreisikoer og finansielle risikoer.

3.1 Fra tap av natur til finansiell risiko

Gjennom avhengigheter av og påvirkninger på naturen, kan naturrelaterte finansielle risikoer få konsekvenser både på mikro- og makroøkonomisk nivå. Naturreisikoer kan overføres til tradisjonelle finansielle risikoer for finansforetak, for eksempel kredittrisiko, likviditetsrisiko, strategisk, eller operasjonell risiko.²³

Figur 2: Overføringskanalene for naturrelaterte risikoer, fra naturtap til finansiell risiko i finansnæringen²⁴

²³ NGFS (2021) [biodiversity_and_financial_stability_building_the_case_for_action.pdf](https://www.ngfs.net/~/media/NGFS/2021/09/biodiversity_and_financial_stability_building_the_case_for_action.pdf) (ngfs.net)

²⁴ Tilpasset ut ifra NGFS (2021) [biodiversity_and_financial_stability_building_the_case_for_action.pdf](https://www.ngfs.net/~/media/NGFS/2021/09/biodiversity_and_financial_stability_building_the_case_for_action.pdf) (ngfs.net), CISL (2021) [handbook-for-nature-related-financial-risk.pdf](https://www.cisl.europa.eu/~/media/CISL/2021/09/handbook-for-nature-related-financial-risk.pdf) (cisl.ac.uk), og Deloitte og WWF (2022) [Nature is Next: Towards integrating nature-related risks in the Dutch Financial sector](https://www.deloitte.com/netherlands/insights/industry/nature-is-next-towards-integrating-nature-related-risks-in-the-dutch-financial-sector) | Deloitte Netherlands

3.2 Naturrisiko for finansnæringens bransjer – bank, skadeforsikring og liv og pensjon

De ulike bransjene i finansnæringen fyller ulike funksjoner i samfunnet. Disse bransjene har ulike aktiviteter og dermed ulike innfallsvinkler for å arbeide med og integrere naturrisiko i sitt arbeid. Bankene konsentrerer seg om selskapenes finansiering og lån. Dermed har banker en større innsikt og mulighet til å vurdere naturrisikoer i de enkelte prosjekter og påvirke selskapene til å ta hensyn til natur. Skadeforsikringsforetakene jobber med å redusere risikoer og bidra til skadeforebygging. Livsforsikring- og pensjonsleverandører forvalter kapital på vegne av sine kunder, med større porteføljer av investeringer, og er dermed mer avhengig av at selskapene rapporterer på vesentlige og relevante indikatorer som de kan bruke for å vurdere naturrisiko.²⁵

Banker

Kjernen i bankvirksomhet er å ta imot innskudd og utstede kreditt. For banker vil en typisk tilnærming derfor være å vurdere naturrisiko i forbindelse med kredittvurderinger. Ved å kartlegge naturrisiko, inkludert overgangsrisiko og fysisk risiko, kan bankene integrere naturrisiko i sine vurderinger ved å anslå naturrelaterte tap knyttet til sin utlånseksponering. Slike anslag på naturrisiko kan brukes som et element i modellene for lånerelatert kredittrisiko, for å beregne justerte nøkkeltall for risiko, inkludert sannsynlighet for mislighold (probability of default, PD)²⁶, tap ved mislighold (loss given default, LGD)²⁷ og i forbindelse med kredittvurderinger.

99

Finansnæringen og finansforetakene kan spille en nøkkelrolle i å øke bevisstheten, kunnskapen og kompetansen om naturrisiko i andre næringer og bransjer.

Full integrasjon av naturrisiko i PD- og LGD-modeller er imidlertid krevende. Siden det er svært få tilfeller av mislighold i selskaper forårsaket av naturrisiko, er det begrenset historiske data som kan brukes til å inkludere denne faktoren i modellene.²⁸ Tilsvarende er det vanskelig å fastslå et årsak-virkningsforhold mellom kredittrisiko og naturrisiko. Et alternativ som noen ledende banker bruker, er å endre manuelt når visse terskelverdier for naturrisiko oppnås.

Skadeforsikring

Skadeforsikringsforetak skal sikre bedrifter mot uforutsette og plutselige hendelser som fører til ulike former for tap. I tillegg jobber skadeforsikringsforetakene aktivt med sine kunder for å bidra til skadeforebygging og risikoreducerende tiltak.

Naturrisiko for skadeforsikringsforetakene gjelder først og fremst for dekningsansvar knyttet til fysisk risiko, spesielt akutte skadehendelser knyttet til tap av natur. Samtidig kan det være former for overgangsrisikoer knyttet til å forsikre aktiviteter med stort fotavtrykk i naturen, som omdømme- og markedsrisikoer. Derfor må de fleste metoder for vurdering av naturrisiko som brukes i skadeforsikringsbransjen i denne sammenheng modellere den direkte effekten av naturrisiko for å anslå det potensielle tapet.

Liv og pensjon

Livsforsikring- og pensjonsleverandører er gjennom sin forvaltningsaktivitet ikke direkte involvert i å fastsette finansieringsvilkårene for selskapene de investerer i. Kartlegging og integrasjon av naturrisiko er likevel viktig, men er mer relevant for nøkkeltall som inngår som variabler i modeller for verddivurdering.

Anslag på verdiendringer for verdipapirer eller porteføljer er det viktigste grunnlaget for beslutningstaking. De vanligste variablene i modeller for verddivurdering er utbytte eller kontantstrøm. I en typisk vurderingsmodell for naturrisiko, vil vurderingsparametere for natur føre til reduserte inntekter og økte kostnader for naturnegative selskaper og porteføljer, og redusere nåverdien på framtidig utbytte og kontantstrøm.

²⁵ NGFS (2020) [overview_of_environmental_risk_analysis_by_financial_institutions.pdf](#) (ngfs.net)

²⁶ Sannsynligheten for mislighold (PD) er sannsynligheten for at en låntaker eller debitor misligholder tilbakebetaling av lån. Innenfor finansmarkeder er en eiendels sannsynlighet for mislighold sannsynligheten for at eiendelen ikke gir noen avkastning til innehaveren i løpet av levetiden, og eiendelsprisen går til null. Investorer bruker misligholdssannsynligheten for å beregne forventet tap fra en investering. ([Probability of Default - Overview, Formula, Market vs. Individual](#) (corporatefinanceinstitute.com))

²⁷ Tap gitt mislighold eller LGD brukes av finansinstitusjoner for å måle andelen som går tapt dersom en låntaker misligholder. ([LGD \(Loss Given Default\) - Overview, Calculation, Examples](#) (corporatefinanceinstitute.com))

²⁸ Regulatoren forventer vanligvis et minimum antall observasjoner før nye variabler kan inkluderes i PD- og LGD-modellene: [Guidelines on PD and LGD estimation \(EBA-GL-2017-16\)_FN.pdf](#) (europa.eu)

4. Studie av arbeidet med naturrisiko i norsk finansnæring

Som en del av arbeidet med denne veilederen deltok 18 finansforetak i en studie av naturrisiko i norsk finansnæring i dag. Resultatene har blitt samlet inn på tre ulike måter, hvor banker, skadeforsikringsforetak og livsforsikrings- og pensjonsleverandører har deltatt i en spørreundersøkelse, en workshop og dybdeintervjuer. Spørreundersøkelsen bestod av spørsmål som identifiserte hvor langt finansnæringen har kommet med arbeidet med naturrisiko. Målet ved workshopen var å dele erfaringer om hvordan målsetting, rapportering, risikostyring kan se ut, samt undersøke hvilke barrierer som finnes på tvers av sektorene. Dybdeintervjuene ga et detaljert innblikk i arbeidet som så langt har blitt lagt ned i integreringen av naturrisiko. Videre kommer et overordnet innblikk i prioriteringer, barrierer og behov for å styrke arbeidet med naturrisiko.

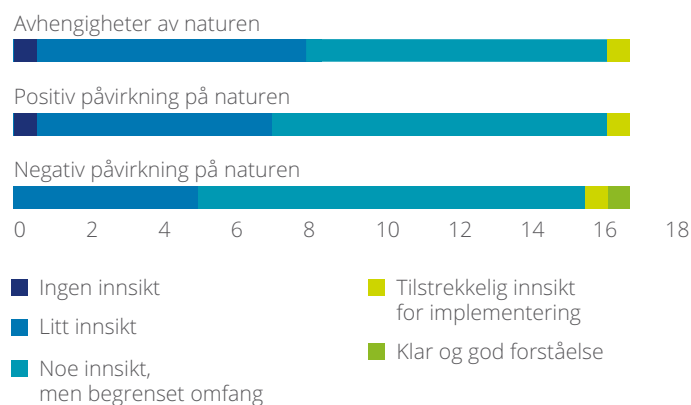
Kort oppsummert viser studien at:

1. Temaet naturrisiko er anerkjent i den norske finansnæringen, og det er stor interesse og økende forståelse for sammenhengen mellom finans og natur. 33 prosent av foretakene i studien svarer at de allerede har gjennomført en kartlegging av påvirkninger på og avhengigheter av natur i egen portefølje. Påvirkninger på naturen er sammen med risikoer og muligheter avgjørende å forstå, og gir finansforetak et godt utgangspunkt for å forstå hvilke risikoer og muligheter de står ovenfor.
2. Studien viser at det er en vei å gå for å integrere arbeidet med naturrisiko på samme nivå som klimarisiko. Resultatene viser at flere sentrale barrierer hindrer finansforetakene fra å integrere naturrisiko fullt ut på organisasjons- og bransjenivå. Eksempler på dette er mangel på relevante data, kunnskap, og engasjement fra myndighetene.
3. En annen viktig barriere er mangel på relevante og vesentlige nøkkeltall og -indikatorer, spesielt kvantitative indikatorer. 73 prosent av deltakere i spørreundersøkelsen uttrykker at de mangler spesifikke naturmål, som er en viktig forutsetning for å kunne prioritere arbeidet med naturrisiko.
4. Resultatene fra denne undersøkelsen viser at det er et stort engasjement rundt naturrisiko og finansforetakene ser flere muligheter til å påvirke natur og biologisk mangfold positivt. Mange mener at naturpositive løsninger må prioriteres i like stor grad som kutt i klimagassutslipp.

4.1 Status for arbeidet med naturrisiko i finansnæringen

Finansforetak er knyttet til påvirkningene og avhengighetene som kundene deres har til naturen. Norsk finansnæring har en grunnleggende innsikt i deres negative og positive påvirkninger på naturen, mens avhengigheter av naturen er i mindre grad utforsket. For eksempel kan dette gjelde forståelsen av hvordan prosesser i naturen danner grunnlaget for ulik økonomisk aktivitet i ulike deler av verden.

Nivå av innsikt om påvirkninger og avhengigheter av naturen

Figur 3: Nivå av innsikt om påvirkninger og avhengigheter av naturen

28 prosent av finansforetakene i studien har gjennomført en vesentlighetsanalyse spesifikt på naturrisiko. I tillegg har to foretak gjort vesentlighetsanalyse på bærekraft generelt hvor tap av natur og biologisk mangfold er inkludert. Videre svarer 33 prosent at de har gjennomført en kartlegging av påvirkning og avhengigheter i egen portefølje. Flere foretak planlegger å identifisere nøkkelsektorer med eksponering for naturrisiko, for så å kartlegge risikoer og muligheter innenfor hver enkelt sektor.

Selv om det er mange utfordringer i forbindelse med integrering av naturrisiko, finnes det også mange muligheter. Finansnæringen har god innsikt i sine risikoer, og ser flere fordeler ved å styrke arbeidet med naturrisiko. Økt vekt på naturrisiko kan bidra til mer kapital til nye og innovative løsninger som reduserer negativ eller øke positiv påvirkning på biologisk mangfold. Det er også rom for å utvikle flere naturpositive finansieringsløsninger, som fond med fokus på restaurering av natur, blågrønne løsninger eller andre løsninger som ivaretar eller restaurerer biologisk mangfold og natur. Her er det også viktig med finansiering av produkter som reduserer inngrep og ødeleggelse av natur og biologisk mangfold.

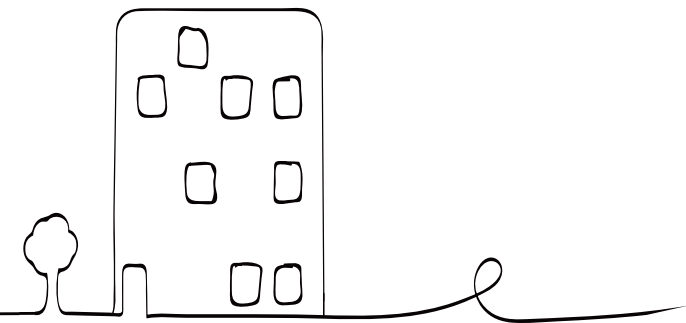
4.2 Målsetting og ambisjoner

Finansforetakene i studien mener naturpositive løsninger må prioriteres i like stor grad som kutt i klimagassutslipp. Samtidig mangler mange av finansforetakene spesifikke naturmål, som er en viktig forutsetning for å kunne prioritere natur på lik linje som klima. Finansnæringen kan jobbe sammen for å utvikle felles mål og ambisjoner for å identifisere hvor de viktigste fokusområdene ligger og få bedre innsikt i egen aktivitet. Flere av foretakene i studien fremhever Science Based Targets for Nature (SBTN) fra Science Based Target Initiative (SBTi)²⁹ som sentrale verktøy for å drive næringen i en naturpositiv retning og reversere naturtap innen 2030. Vitenskapsbaserte mål for både klima og natur kan gjøre det lettere for finansforetakene å adressere begge problemstillingene, noe som igjen kan bidra til kostnadseffektivitet og drive innovasjon.³⁰

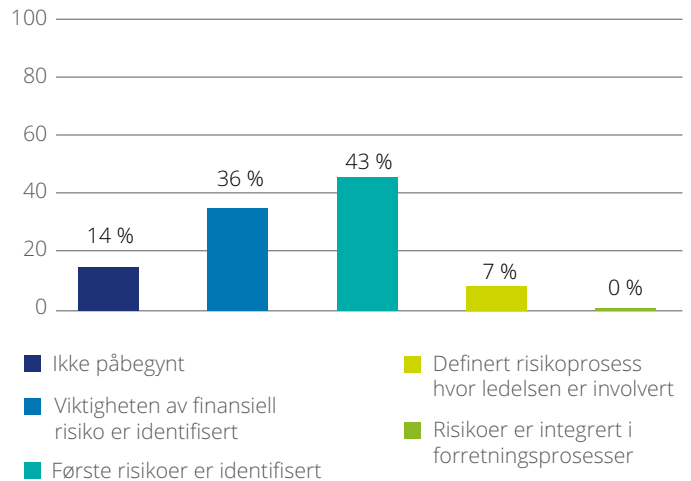
Det er en uttalt ambisjon blant foretakene i studien å øke integreringen av natur i både eksisterende og nye produkter for at kunder skal få flere bærekraftige alternativer å velge mellom. For at kunder skal drives mot grønne finansprodukter er man helt avhengig av at kunders interesse og kunnskap om grønne produkter økes. Eksempler på slike produkter kan være bærekraftslinkede obligasjoner, naturfond og andre produkter som har hovedvekt på naturbaserte løsninger.

4.3 Risikostyring

Risikostyring viser til hvordan finansforetakene identifiserer, vurderer og håndterer påvirkninger og avhengigheter og tilhørende risikoer og muligheter. Figur 6 indikerer at halvparten av foretakene i studien har tiltak for å identifisere sine naturrelaterte risikoer. Da enten ved å identifisere de første risikoene eller iverksette en definert risikoprosess sammen med ledelse. Det er få som ikke har begynt arbeidet, mens ingen foretak har risikoer integrert i forretningsprosessene.

Faser for å anerkjenne, måle og integrere naturrisiko for norske finansforetak

Figur 4: Forskjellige faser for å anerkjenne, måle og integrere naturrisiko for norske finansforetak

TNFD anbefaler å rapportere på hvordan finansnæringen identifiserer, vurderer, og håndterer naturrelaterte risikoer og muligheter.³¹ De fleste finansforetakene i studien har allerede identifisert sine første naturrisikoer og noen har begynt å håndtere disse risikoene. De fleste finansforetakene vurderer flere av de viktigste naturtapsdrivere fra det internasjonale Naturpanelet, IPBES.³² Driverne er identifisert som arealbruk, havbruk, mineralutvinning, forurensing, bruk av naturressurser, klimaendringer og fremmede arter. Nesten alle finansforetakene, 93 prosent, har startet eller er godt i gang med integrering av klimadrivere. Videre har 64 prosent av finansforetakene kommet i gang eller integrert arealbruk som en driver, og 57 prosent har gjort det samme med forurensing. Drivere som havbruk, materialutvinning, og spesielt fremmede arter er enten ikke eller i lavere grad integrert. Det er imidlertid behov for bedre rammeverk for å integrere disse risikoene og mulighetene i den overordnede risikostyringen.

²⁹ Se vedlegg SBTN

³⁰ SBNT (01.12.2022) [The Science Based Targets Network \(SBTN\) - Science Based Targets](#). Nettside.

³¹ TNFD (01.12.2022) [Risk Management](#) » TNFD. Nettside.

³² IPBES (01.12.2022) [\(Models of drivers of biodiversity and ecosystem change | IPBES secretariat](#). Nettside..

4.4 Rapportering

TNFD legger grunnlaget for rapportering av naturrisiko, og er et viktig utgangspunkt for å akselerere arbeidet med naturrisiko i Norge.³³ 47 prosent av foretakene i studien oppgir at de rapporterer på natur, og en betydelig andel av disse rapporterer dette som en del av øvrig bærekraftsarbeid. Mange foretak signaliserer viktigheten av at natur må innlemmes inn i øvrig bærekraftsrapportering, for å oppnå en helhetlig rapportering av ulike bærekrafttemaer. Det er avgjørende med standardiserte indikatorer, slik at rapportering kan sammenlignes og måles. Fordi ulike sektorer har forskjellig eksponering av naturrisiko, kan det variere hvilke risikoer de ulike bransjene må rapportere på. Derfor er finansforetakene usikre på hva som skal inkluderes i rapporteringen og hva som kan utelukkes.

Det er viktig at finansforetak rapporterer på både potensielle og faktiske effekter på porteføljen og utviklingen av spesifikke mål. Her bringer EUs taksonomi retningslinjer rundt natur og biodiversitet³⁴, mens European Sustainability Reporting Standards (ESRS) gir innsikt i hvordan rapportering vil se ut under bærekraftsdirektivet (CSRD).³⁵

4.5 Barrierer i arbeidet med implementering av naturrisiko

En sentral del av studien har vært å kartlegge hvilke barrierer finansnæringen møter i arbeidet med integrering av naturrisiko. De ulike bransjene peker på ulike barrierer som de mest fremtredende og egne unike utfordringer for sine respektive aktiviteter.

I figur 5 fremgår det hvilke barrierer bank, skadeforsikring og liv og pensjon fremhever som de tre største for sitt område.

Figur 5: De tre største barrierene for bank, skadeforsikring og liv og pensjon

Banker fremhever data, kunnskap og engasjement som de tre største barrierene de står overfor ved arbeidet med naturrisiko. Tilgang på god data er grunnleggende for rapportering, samtidig som det er en sentral utfordring å vite hvordan data skal brukes. Videre er det et behov for å bygge opp kompetanse, da enkelte finansforetak opplever at det er krevende å skape endring med den overveldende mengden krav og forventninger som pålegges fra myndigheter og interessenter. Manglende engasjement og standardisering fra myndighetene gjør det vanskelig for banker å integrere naturrisiko i sitt arbeid.

Skadeforsikring trekker fram mangel på kunnskap og ressurser, data og kompleks informasjon som sine mest betydelige barrierer. Skadeforsikring har ofte hatt et større fokus på natur i forhold til andre finansbransjer, særlig konkret knyttet til naturskade. Det er imidlertid et stort behov for økt kunnskap om naturrisiko. Det er viktig at kunnskap blir integrert inn i foretakenes arbeid, og at klima- og naturrisiko får like stort fokus som skaderisiko. Et godt datagrunnlag er også avgjørende for å bedre forstå konsekvenser og ta riktige beslutninger i samsvar med naturen. Det kommer også fram at det er et behov for et felles system for merking av data. Til slutt er mangelen av et standardisert språk en barriere for klar kommunikasjon, som er viktig for å signalisere behovet for rask handling.

33 European Commission (2021) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52021DC0188>

34 European Commission (01.12.2022) [EU taxonomy for sustainable activities \(europa.eu\)](https://europa.eu/europa/en/taxonomy-for-sustainable-activities). Nettside.

35 [Europeiske standarder for rapportering av bærekraft \(ESRS\) \(revisorforeningen.no\)](https://www.esrs.eu/)

Liv og pensjon anga mangel på nøkkeltall og -indikatorer, data og begrenset etterspørsel av naturprodukter som sine største utfordringer. Kapitalforvaltere trenger metoder for å kunne måle fotavtrykk og ha standarder som kan brukes som utgangspunkt når dette skal måles. For å måle, er det også et behov for data, spesielt lokasjonsspesifikk data. Begrenset etterspørsel fra markedet hindrer forankring av endring og ressursbruk.

4.6 Barrierer på tvers av finansbransjene

Datamangel og lav datakvalitet

Ifølge studien er mangelen på data en av de største barrierene, samt metoder for å samle inn data om natur og biologisk mangfold. Data spiller en viktig rolle i arbeidet med naturrisiko fordi det danner et utgangspunkt for å vurdere både finansforetaks og kunders fotavtrykk. Det fremheves at det er usikkerhet omkring hvilke type data som er relevant og hvordan man kan få tak i disse. Data om påvirkninger på natur må først og fremst hentes inn gjennom kunder. Dette fører til økt kompleksitet for finansforetaket, da finansforetak kan ha et høyt antall kunder som for eksempel er ulikt geografisk plassert. Dermed trengs lokale data som ikke nødvendigvis er tilgjengelig. Finansforetak har ofte store mengder data som ikke kan overføres til eksterne databehandlere. Det er derfor et behov for løsninger hvor data kan samles inn og analyseres internt. Metoder for dette haster fordi det er en sentral del av å utvikle transparent og sammenlignbar data til rapportering.

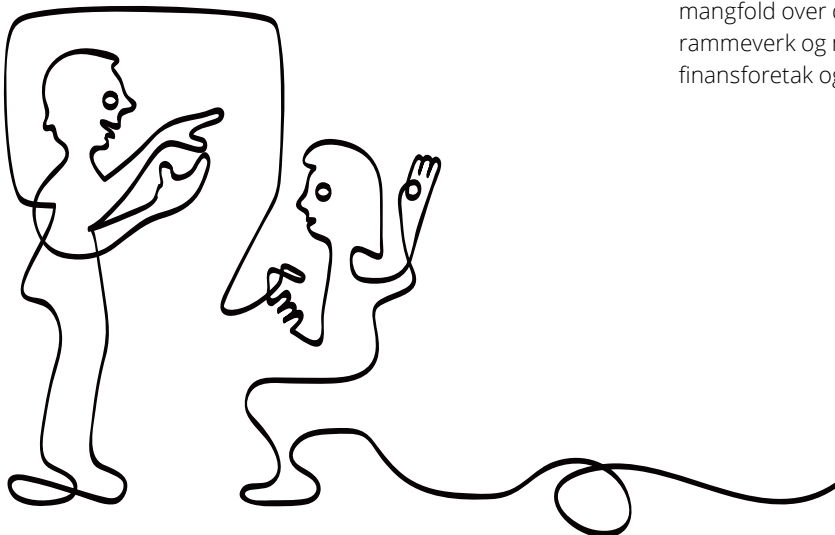
Mangel på kunnskap og ressurser

Til tross for at de fleste finansforetakene forstår verdien av å ta vare på naturen, er forståelse av næringens kobling til biologisk mangfold og avhengighet av naturen fortsatt umoden. Mangel på kunnskap gjelder både når det kommer til risiko, muligheter, og påvirkninger på naturen. Kunnskap om biologisk mangfold og økosystemer er begrenset både i ledelser og på tvers av organisasjoner, noe som hindrer felles forståelse av temaets viktighet. Kunnskapshull hindrer også klar kommunikasjon og formidling til kunder som er avgjørende for prioritering av natur. Flere trekker frem at bemanning og ressurser med kompetanse er viktig for å styrke arbeidet med naturrisiko, samt en god måte å fordele vesentlige ressurser mellom klima og natur.

Ikke tilstrekkelig engasjement fra myndighetene

En annen viktig barriere er myndighetenes rolle, hvor mange av finansforetakene etterlyser større engasjement og mer handling i det regulatoriske arbeidet. Det kommer fram at styringsinstrumenter, som for eksempel eierskapsmeldingen³⁶ har ført til økt fokus på natur etter at den ble offentliggjort. Tydelige krav, rammebetingelser og reguleringer vil være med å sikre økt prioritering av natur for finansforetak og deres kunder. Her trekkes flere forslag fram, som for eksempel retningslinjer for grønne lån, tydelige bestemmelser knyttet til plan- og bygningsloven, prising av eksternaliteter, samt innføring av obligatorisk rapportering. Det er også viktig at bedrifter blir ansvarliggjort for skader på natur, og at det blir satt krav til gjenoppretting av naturtap.

For å videre øke ivaretagelsen av natur, kan eksklusjonskriterier for finansiering være et viktig hjelpemiddel. Siden finansforetak ikke kan overstyre myndigheter og kommuners lovpåleggelsler, er det i noen tilfeller umulig for finansforetak å prioritere natur og biologisk mangfold over det lovpålagte. Klare nasjonale reguleringer, rammeverk og mål vil kunne sikre økt prioriteringer av natur for finansforetak og deres kunder.

³⁶ Regjeringen (2022) Meld. St. 6 (2022–2023) - regjeringen.no

Kompleks kommunikasjon

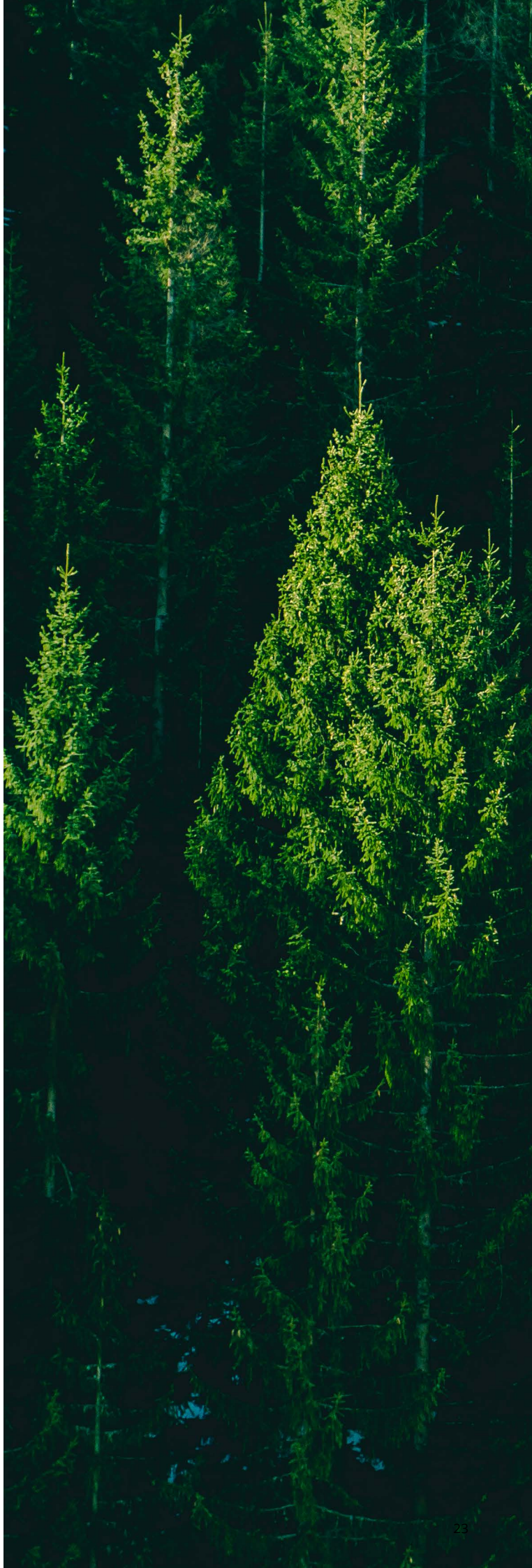
Kommunikasjon med kunder og leverandører er viktig for økt bevisstgjøring omkring naturrisiko. Informasjon som går ut til kunder og leverandører må være forståelig og konkret, for å sikre oppslutning rundt tiltak som reduserer negativ påvirkning på natur. Mange finansforetak bekymrer seg over at mengden informasjon som går ut til kunder, bidrar til å skape forvirring omkring temaet. Det er derfor avgjørende at informasjon om arbeidet med naturrisiko blir tydelig kommunisert slik at selskaper i større grad blir ansvarliggjort for risikoene de skaper. Synliggjøringen og fokuset gjelder både eksisterende og framtidige risikoer.

Mangel på nøkkeltall og -indikatorer for natur

Mangelen på standardiserte nøkkeltall og -indikatorer for virkninger på biologisk mangfold trekkes også fram som en av de største barrierene for utvikling av arbeidet med natur. Her skiller arbeidet med naturrisiko seg fra klimarisiko, hvor anerkjente metoder og nøkkeltall og -indikatorer eksisterer for å måle mengden CO₂-ekvivalenter for en bestemt aktivitet. På grunn av naturens kompleksitet og store variasjoner, mener mange at påvirkningen på biologisk mangfold er vanskelig både å måle og sammenligne. Innvirkning på natur er avhengig av hvordan selskapenes forretningsmodeller er avhengig av bruk av naturressurser og økosystemtjenester, samt hvor de foregår. For store selskaper kan påvirkningen på naturen være spredt utover mange ulike steder, med forskjellig grad av påvirkning på naturen. Dette fører til en mer kompleks prosess når det kommer til innsamling av data av finansforetaks fotavtrykk.

Lav etterspørsel etter naturprodukter

Mange finansforetak opplever at etterspørselen og interessen for grønne produkter er lav hos kunder. Årsaker til dette kan være begrenset kunnskap om temaet, men også forvirring på grunn av store mengder informasjon. Flere av finansforetakene trekker frem at stadig nye regelverk og krav gjør det krevende å forholde seg til tematikken, spesielt når det gjelder bærekraftsrapportering. Samtidig opplever finansforetak at utviklingen av produkter med fokus på natur går sakte, noe som kan være en konsekvens av lite kompetanse og forståelse for natur i markedet. Derfor mener flere at det er avgjørende at kunder får økt forståelse for viktigheten og verdien av naturen.

5. Anbefalinger

Norsk finansnæring er i startfasen med å integrere naturrisiko i sitt arbeid. Studien gjennomført i forbindelse med denne veilederen har identifisert muligheter for alle de tre finansbransjene, med tilhørende anbefalinger for videre arbeid. Anbefalingene er kategorisert etter «prioriterte tiltak», «anbefalte tiltak» og «ytterlige tiltak». Denne delingen er gjort med hensikt å bidra til prioritering i arbeidet med naturrisiko.³⁷

Anbefalingene er utformet for å hjelpe finansforetakene med å komme i gang med å vurdere, håndtere, overvåke og rapportere naturrelaterte risikoer og muligheter. De ulike anbefalingene omfatter konkrete tiltak og kan hjelpe finansbransjene oppnå forbedringer i strategi og måling, risikostyring og rapportering.

99

Norsk finansnæring er i startfasen med å integrere naturrisiko i sitt arbeid. Studien gjennomført i forbindelse med denne veilederen har identifisert muligheter for alle de tre finansbransjene, med tilhørende anbefalinger for videre arbeid.

Prioriterte tiltak

Sikre kompetanseoppbygging: Finansforetakene må sørge for økt bevisstgjøring, kunnskap og kompetanse knyttet til naturrisiko ved å forstå de mest sentrale konseptene, etterleve nye standarder og rammeverk,³⁸ og sikre at det skjer læring på alle nivåer og i alle funksjoner. Økt bevisstgjøring kan for eksempel foregå gjennom å fremheve temaet natur som en strategisk prioritet, involvere ansatte på tvers av finansforetaket og innhente støtte ved utvikling av nye naturprosjekter. Kunnskap og kompetanse kan utvikles gjennom intern læring og utvikling, og/eller gjennom å leie inn eksperter på relevante felt som (ennå) ikke er representert i finansforetaket, for eksempel biologer eller miljøforskere.

Etablere samarbeidsarenaer: Aktivt søke samarbeid med andre aktører i finansnæringen og/eller bransjen for å utveksle erfaringer og nye framgangsmåter, og gå sammen om å takle felles utfordringer. Samarbeid kan være viktig for å finne løsninger på felles utfordringer. Det er også mulig å gå sammen om utvikling av nye framgangsmåter eller verktøy, for eksempel en standard, en metode eller et involveringsprogram.

Bruke sirkulær økonomi som et verktøy for å vurdere og redusere naturrisiko. Det er utfordrende å måle selskapers påvirkning og avhengighet av naturen, spesielt fordi dette kan være stedsspesifikt og kreve store mengder data. En annen komplementær tilnærming kan være å se på hvordan et selskaps forretningsmodell er avhengig av naturressurser som biomasse, tre, metaller, mineraler og fossilt brensel³⁹. Avhengighet av stadig knappere ressurser og problemer knyttet til utvinning av dem er klare kilder til naturrisiko. FNs ressurspanel har slått fast at 90 prosent av tap av naturmangfold, og 50 prosent av klimagassutslipp, skyldes utvinning av råvarer/naturressurser⁴⁰. Finansforetakene kan støtte selskaper i overgangen til forretningsmodeller som er mer sirkulære, mindre naturavhengige og derfor mindre utsatt for naturrisiko. Sirkulær økonomi reduserer fysiske, systemiske og overgangsrisikoer knyttet til en lineær økonomi, som inkluderer klimaendringer og tap av natur og biologisk mangfold.

Oppdatere retningslinjer og policyer og inkludere naturrisiko. Naturrisiko må inkluderes i retningslinjer og policyer, både for utlån, forsikringsdekning, forvaltning og investeringer. Ved å integrere slike tema kan finansforetakene begrense eksponeringen for naturrisiko gjennom porteføljen. I tillegg kan arbeidet med slike verktøy bidra til å angi mål, som igjen danner grunnlaget for de tiltakene som trengs for å nå dem.

³⁷ Listen er ikke uttømmende.

³⁸ Se vedlegg for oversikt over aktuelle rammeverk og verktøy.

³⁹ Les mer i WWF (2022). Reducing Norway's footprint - Bringing our production and consumption within planetary boundaries.

⁴⁰ <https://www.wwf.no/klima-og-energi/slik-kan-norges-fotavtrykk-reduseres> International Resource Panel (2019) <https://www.resourcepanel.org/reports/global-resources-outlook>

Anbefalte tiltak

Integrere klima OG natur i kommunikasjon: Klima er et viktig tema og får mest oppmerksomhet av de bærekraftrelaterte temaene. Samtidig er det viktig å se på naturrisiko som en ytterligere dimensjon, og ikke tenke på det og kommunisere det som et undertema til klima. Økt bevisstgjøring blant alle relevante interessentgrupper er viktig for å få framdrift i arbeidet med naturrisiko.

Gjøre kunder oppmerksomme på temaet. Mange av de tiltakene finansforetakene må gjøre for å håndtere risiko og muligheter knyttet til natur vil dreie seg om påvirkning og avhengigheter hos kunder, leverandører og investeringsobjekter. Foretakene bør starte dialogen med disse om påvirkning og avhengigheter, både i førstelinjekommunikasjon og mer strategisk arbeid. Dialogen bør dreie seg om å etablere en felles forståelse for hvor viktig det er å håndtere naturtap og de konsekvensene kunder, leverandører og investeringsobjekter står overfor med hensyn til dette.

Etablere eierskap på tvers av organisasjonen og utvikle styringsstrukturer for økt bevisstgjøring med hensyn til naturrisiko og -muligheter. Støttende styringsstrukturer er avgjørende for å kunne utnytte det naturrelaterte arbeidet i en organisasjon. Et første steg kan derfor være å etablere eierskap på styre- og ledelsesnivå. Så snart ledelsen ser betydningen av å jobbe med naturtap, kan det sikres at risikoreducerende tiltak får tilstrekkelig oppmerksomhet, støtte og ressurser. I prosessen med å utforme styring, anbefales det også at man vurderer hvilken kunnskap og kompetanse som allerede finnes på ulike nivåer og i ulike funksjoner i finansforetaket.

Starte et pilotprosjekt for overordnet vurdering av naturrisiko i enkelte porteføljer. Det er mye å lære gjennom praktisk erfaring. Det kan finansforetakene gjøre ved å starte et mindre pilotprosjekt som tar for seg ett viktig tema, for eksempel flomrisiko eller risiko knyttet til myndighetskrav (omstillingsrisiko) på portefølje-, sektor- eller kundebasis. Ved å involvere flere avdelinger enn de som jobber med risikostyring, kan en pilot også være en god måte å skape læring på i finansforetaket som helhet, og den kan også sette standarden for mer omfattende tiltak i fremtiden. På samme måte som selskapene, kan finansforetakene gjøre sine vurderinger på et mindre område i begynnelsen, og bygge opp en mer omfattende vurdering over tid.

Ytterlige tiltak

Rapportere naturrisiko ved hjelp av TNFD. Allerede før de siste detaljene i rammeverket til TNFD er publisert, finnes det tiltak finansforetak kan gjennomføre, enten ved siden av eller som en del av arbeidet med klimarisiko. Tidlig kjennskap til rammeverket og konkret rapportering av naturrisiko vil bidra til viktige erfaringer og lærdommer. Et eksempel er å starte arbeidet med å innhente data fra kunder og begynne å bygge infrastrukturen relevant datainnsamling. Videre kan finansforetakene inkludere natur i rapporter og knytte koblinger mellom klima og biologisk mangfold.⁴¹

Inkludere naturrisiko i due diligence-prosessen knyttet til kunder. Som en del av risikostyringen har finansforetak vanligvis etablert prosesser for due diligence av kunder tidlig i onboarding-prosessen. Mange finansforetak har begynt å integrere klimarisiko i due diligence-prosessen, hvor et tilsvarende løft er forventet for naturrisiko. Dette vil bety at naturrisiko blir inkludert i alle relevante stadier i prosessen.⁴² Finansforetak som har kommet lenger i prosessen, har en detaljert tilnærming som er fullt integrert i rammeverk for risikostyring, hvor også eksisterende kunder er dekket.

Inkludere naturrisiko i eksklusjonskriteriene. Som en del av due diligence-prosessen inkluderer gjerne finansforetakene eksklusjonskriterier knyttet til visse aktiviteter eller sektorer. Finansforetak har begynt å bruke kriterier for utelukkelse eller utfasing for å stoppe eller begrense finansieringen av visse økonomiske aktiviteter som utgjør en naturrisiko. For eksempel finansiering av eiendom der biologisk mangfold kan påvirkes negativt. Her kan man benytte kilder som Miljødirektoratets oversikt over naturvernområder eller NIBIOs kart over jordsmonn og artsmangfold.⁴³ Dette hjelper finansforetak både med å styre egen eksponering av risiko, men det sender også viktige markedssignaler for ekskludering av farer for naturen.

⁴¹ AXA (2022) [2022 Climate and Biodiversity Report | AXA](#)

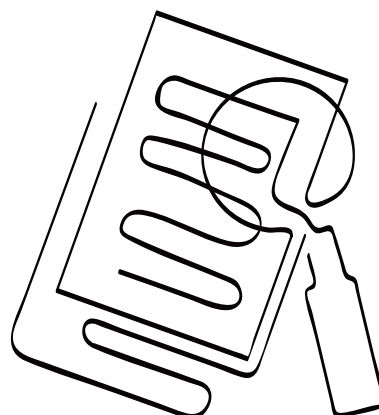
⁴² European Central Bank (2022) God praksis for håndtering av klima- og miljørisiko (europa.eu)

⁴³ Miljødirektoratet (2020) <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/vernet-natur/norges-verneomrader/>

	Bank	Skadeforsikring	Liv og pensjon
Sikre kompetanseoppbygging	●	●	●
Etablere samarbeidsarenaer	●	●	●
Bruke sirkulær økonomi som et verktøy for å vurdere og redusere naturrisiko	●	●	●
Oppdatere retningslinjer og policyer og inkludere naturrisiko	●	●	●
Integrere klima OG natur i kommunikasjon	●	●	●
Gjøre kunder oppmerksomme på temaet	●	●	●
Etablere eierskap på tvers av organisasjonen og utvikle styringsstrukturer for økt bevisstgjøring med hensyn til naturrisiko og -muligheter	●	●	●
Starte et pilotprosjekt for overordnet vurdering av naturrisiko i enkelte porteføljer	●	●	●
Rapportere på naturrisiko ved hjelp av TNFD	●	●	●
Inkludere naturrisiko i due diligence-prosessen knyttet til kunder	●	●	●
Inkludere naturrisiko i eksklusjonskriteriene	●	●	●

● Prioriterte tiltak
● Anbefalte tiltak
● Ytterlige tiltak
● Mindre relevant

Tabell 2: Oversikt over anbefalinger for bank, skadeforsikring og liv og pensjon

6. Oppsummering

Den negative effekten som økonomiske aktiviteter har på biologisk mangfold og natur krever et proaktivt skifte i forretningsmodeller og aktiviteter. Norske finansforetak spiller en avgjørende rolle, hvor de sammen med beslutningstakere, sivilsamfunnet og andre selskaper kan iverksette en omstilling for å bremse tap av natur. På grunn av finansforetakenes forretningsmodell og unike posisjon til å samhandle med ulike deler av næringslivet, kan disse bidra til å skape mer naturpositive aktiviteter. Vi ser spesielt tre områder der finansnæringen kan bidra til å bevege næringslivet i riktig retning: Dele naturrelatert informasjon, rette investeringer og lån mot naturpositive aktiviteter, og innovasjon.

Dele naturrelatert informasjon

En av kjernefunksjonene til finansforetakene er evnen til å samle, analysere og dele store mengder informasjon på kort tid. Det er viktig for omstillingen til en naturpositiv økonomi at dette utføres på standardiserte måter. Finansnæringen er eksperter på å håndtere store mengder informasjon og data, og ved å øke bevisstheten og kompetansen knyttet til tap av natur og biologisk mangfold som en finansiell risiko, kan finansnæringen gjøre et vesentlig bidrag til det grønne skiftet. Ved å dele naturrelatert informasjon, kan finansnæringen bidra til å styre kreditt i riktig. I tillegg kan finansforetakene gjennom å kartlegge naturrisiko i selskapenes virksomhet, prise iboende risiko, og ved å gi markedssignaler til andre, bidra til å viderefremme lokal informasjon til offentligheten. Det å forstå og prise naturrisiko effektivt er en forutsetning for omstillingen til en naturpositiv økonomi.

Investeringer i og lån til naturpositive aktiviteter

En videre funksjon er finansiering av naturpositive aktiviteter. I dag stammer størsteparten av naturrelatert finansiering fra offentlig sektor, som blant annet går til bevaring og opprettholdelse av natur. Følgelig er det behov for en økning i privat finansiering av naturutgifter og bedriftenes omstilling til forretningsmodeller som er mer sirkulære og har mindre påvirkning på natur. Det å tilby finansprodukter som støtter bærekraftige naturmål er en effektiv måte å kanalisere private investeringer til bærekraftige aktiviteter.⁴⁴

99

Mye arbeid må gjøres i alle deler av økonomien og samfunnet, og finansnæringen ønsker å spille en viktig rolle i å skape en naturpositiv norsk økonomi.

Innovasjon

Teknologiske framskritt og innovasjon er nødvendig for å oppheve koblingen mellom økonomisk vekst og skadelige naturinngrep eller ikke-bærekraftig bruk av naturressurser. Finansnæringen kan støtte selskapene i å skifte til sirkulære forretningsmodeller og skape verdier mens de reduserer sitt fotavtrykk på naturen. Bankene kan bidra til økonomisk aktivitet på mindre eksponerte områder ved å ta hensyn til fysisk risiko i lånebeslutningene. Forsikringsselskapene kan også spille en viktig rolle ved å redusere de negative effektene av klimakatastrofer.⁴⁵ Ved å integrere bærekraftrelaterte risikoer, som naturrisiko, i sine beslutninger, kan finansforetakene sikre mer robuste porteføljer og sikre verdiskaping på lang sikt.

Vi er kun i startfasen av arbeidet med naturrisiko og hvordan dette påvirker næringslivet og finansnæringen. Mye arbeid må gjøres i alle deler av økonomien og samfunnet, og finansnæringen ønsker å spille en viktig rolle i å skape en naturpositiv norsk økonomi.

I årene som kommer må finansnæringen, næringslivet, offentlig myndigheter, sivilsamfunnet, academia og andre relevante interessentgrupper samarbeide for å bygge en bedre fremtid sammen.

⁴⁴ European Commission (2019) [EUR-Lex - 32019R2089 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

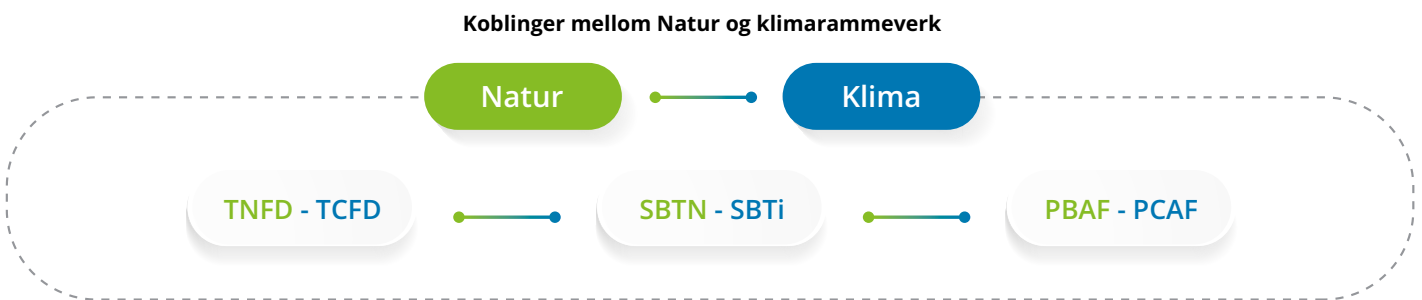
⁴⁵ European Central Bank (01.12.2022) [The contribution of finance to combating climate change \(europa.eu\)](#). Nettside..

Vedlegg: Naturrisiko

– aktuelle rammeverk og verktøy

De fleste finansforetakene ønsker å jobbe med klima og natur samlet. Mange av rammeverkene på klima er nå også utviklet, eller under utvikling, for natur og biologisk mangfold. Dette gjør det lettere å bruke erfaringer fra arbeidet med klima for videre integrere naturrisiko i finansnæringen. PBAF-standardene gir finansforetak praktisk veiledning om påvirkning- og avhengighetsvurderinger som finansforetak har. TNFD-rammeverket hjelper foretak med rapportering og risikostyring, mens SBTN-rammeverket hjelper foretak i prosessen ved å tilpasse bærekraftsmål til globale naturmål. Til sammen gir disse tre å sette søkelyset på natur og veilede foretak i de forskjellige prosessene.

Figur 6: Koblinger mellom natur- og klimarammeverk

Taskforce for Nature-related Financial Disclosures (TNFD)

TNFD utvikler et rammeverk som er rettet mot selskaper både i og utenfor finansnæringen for håndtering og rapportering av risiko og muligheter knyttet til deres påvirkning på og avhengighet av natur.⁴⁶ Formålet er å bidra til et skifte i globale finansstrømmer vekk fra naturnegativ til naturpositiv virksomhet. Basert på innsikt fra og erfaring med TCFD, er også TNFD basert på fire grunnelementer:

1. **Styring.** Beskriv organisasjonens styring, det vil si styrets tilsyn og ledelsens rolle med hensyn til å vurdere og styre naturrelatert påvirkning, avhengigheter, risiko og muligheter.
2. **Strategi.** Beskriv faktiske og mulige konsekvenser av organisasjonens virksomheter, strategi og økonomiske planlegging på kort, mellomlang og lang sikt.
3. **Risiko og konsekvensstyring.** Beskriv hvordan organisasjonen identifiserer, vurderer og håndterer naturrelaterte avhengigheter, påvirkning, risiko og muligheter, og hvordan de er integrert i organisasjonens overordnede risikostyring.
4. **Nøkkeltall og mål.** Beskriv nøkkeltall og mål som brukes for å vurdere og håndtere relevante naturrelaterte avhengigheter, påvirkning, risiko og muligheter der slik informasjon er vesentlig. Se også på hvordan mål knyttet til natur og klima henger sammen og bidrar til hverandre, og eventuelle avveininger.

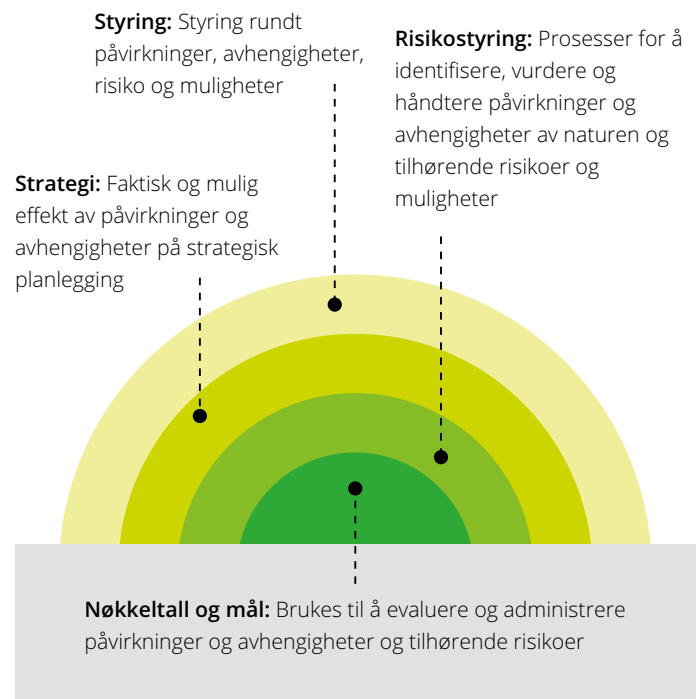

Figure 7: Taskforce on nature related financial disclosures⁴⁷

Rammeverket skal kunne brukes av finansforetak av forskjellig størrelse, på tvers av sektorer og jurisdiksjoner, uavhengig av foretrukket eller påkrevd tilnærming til vesentlighet.

⁴⁶ Executive Summary - v0.3 of the TNFD beta framework » TNFD

⁴⁷ TNFD (01.12.2022) TNFD – Taskforce on Nature-related Financial Disclosures. Nettside.

LEAP for finansforetak

I tråd med tankegangen «det du kan måle, kan du gjøre» har markedsaktører over hele verden indikert at det vil være nyttig med en veiledning i hvordan man skal forstå og respondere på risiko og muligheter knyttet til natur. For å hjelpe institusjonene, og som en global respons på dette, har TNFD utarbeidet en integrert vurderingsprosess for hvordan man kan håndtere naturrisiko og -muligheter. Denne prosessen er kjent som LEAP.⁴⁸ LEAP står for

- LOKALISER grensesnittet mot naturen (LOCATE)
- EVALUER avhengigheter og påvirkning (EVALUATE)
- ANSLÅ vesentlige risikoer og muligheter (ASSESS)
- PLANLEGG respons på risiko og muligheter knyttet til natur, og rapporter (PREPARE)

Siden avhengigheter og påvirkning på natur vil være konkret knyttet til sted, vil det å forstå hvor organisasjonen, virksomheten og forsyningskjedene ligger, og de konkrete naturforholdene på de aktuelle stedene være avgjørende for å forstå faktiske, heller enn mulige, risikoer og muligheter knyttet til natur. TNFD erkjenner at finansnæringen har egne, unike behov. Derfor er det laget en tilpasset versjon for finansforetak, kalt LEAP-FI (finansinstitusjoner), som kan fungere som utgangspunkt for norske finansforetak når de skal vurdere sin eksponering for naturrisiko. LEAP-FI er utformet slik at finansforetak kan gå til "lokaliser" eller "Evaluer"-fasene, avhengig av hva som passer best for deres forretningsaktiviteter. Den er spesielt rettet mot i) banker, ii) forsikringselskaper, iii) forvaltningsselskaper og kapitaleiere og iv) utviklingsbanker. LEAP-FI bygger på vurdering av naturrisiko og -muligheter i tilknytning til finansaktiviteter, så som finansiering, gjelds- og egenkapitalinvesteringer og forsikring.

Nøkkeltall - TNFD

TNFD har også utviklet et sett med illustrerende vurderinger og nøkkeltall for rapportering i finansforetak. Utkastet til nøkkeltall for finansforetak omfatter:

1. Avhengighet
2. Påvirkning
3. Risiko
4. Muligheter

Det forventes ikke at finansforetakene vil velge å bruke alle kategoriene med nøkkeltall, eller at de vil bruke et gitt nøkkeltall for hele porteføljen. Bruken av gitte nøkkeltall bør skje på grunnlag av hva som er meningsfylt og vesentlig. Det erkjennes at finansforetak er avhengig av rapportering fra selskaper utenfor finansnæringen, både når det gjelder kvalitativ og kvantitativ informasjon, og at det kan være begrenset hva finansforetakene kan vurdere og rapportere på.

TNFDs ekstra utkast til veiledning på rapportering for finansforetak er ment til bruk på enhetsnivå, og ikke pr. finansprodukt (selv om en enhet i noen tilfeller kan bestemme seg for kun å rapportere på visse porteføljer eller deler av sin virksomhet). Denne tilnærmingen er forskjellig fra den som benyttes av Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD), som har en skreddersydd veiledning for hver del av finansnæringen og omfatter rapportering på produktnivå for forvaltningsselskaper og kapitaleiere.

SBTN - Vitenskapsbaserte mål på natur

Science Based Targets initiative (SBTi) er et samarbeid mellom Carbon Disclosure Project (CDP)⁴⁹, FNs Global Compact, World Resources Institute og WWF verdens Naturfond. SBTi definerer vitenskapsbaserte mål som må være målbare, handlingsdyktige og tidsbestemte, samt i samsvar med den best tilgjengelige vitenskapen. Målene anses som vitenskapsbaserte hvis de er i tråd med klimavitenskap som anses nødvendig for å oppfylle målene i Parisavtalen – å begrense global oppvarming til 1,5°C over førindustrielt nivå. SBT's for natur (SBTN)⁵⁰, eller vitenskapsbaserte mål for natur, bygger videre på SBTi⁵¹. SBTN er et rammeverk som skal hjelpe bedrifter med å sette naturmål i tråd med jordens tålegrenser og øvrige mål for bærekraft i samfunnet, inkludert FN konvensjonen om naturmangfold.

48 TNFD (01.12.2022) [The LEAP Nature Risk Assessment Approach](#) » TNFD_Nettside_.

49 Carbon Disclosure Project (01.12.2022) [What we do - CDP](#). Nettside_.

50 SBTN (01.12.2022) [Science Based Targets Network](#) Science Based Targets Network. Nettside_.

51 SBTN (01.12.2022) [Ambitious corporate climate action - Science Based Targets](#). Nettside_.

SBTi har definert 5 viktige steg som selskaper kan følge for å øke integreringen av natur og biologisk mangfold i strategien.

Figur 8: 5 steg for vitenskapsbaserte mål for natur⁵²

1. **Evaluering:** vurdere og identifisere bedriftens mest vesentlige påvirkninger og avhengigheter av naturen og hvor de forekommer i verdikjeden.
2. **Tolke og prioritere:** tolke resultatene fra første steg, prioriter de forskjellige områdene med påvirkning der det er mulighet for å handle nå.
3. **Måle og rapportere:** bruk SBTN sitt utkast til målerammeverk og tilgjengelig veiledning for å avgjøre "hvor mye" handling som er nødvendig på forskjellige områder.
4. **Handle:** Bruk SBTN sitt handlingsrammeverk og beste praksis for implementering og start utviklingen av strategier for å nå målene.
5. **Overvåke:** overvåk fremgang, tilpass strategien om nødvendig, og rapporter resultater offentlig.

I de første tre stegene kan man også bruke rammeverk som TNFD og PBAF for å analysere påvirkninger og avhengigheter og hvor det er behov for handling. De to siste stegene, handle og overvåke, støttes av SBTN rammeverket for å veilede og bekrefte fremdrift. Ved å sette vitenskapsbaserte mål på natur, kan bedrifter komme i forkant av reguleringer, styrke sitt omdømme blant forbrukere, ansatte og samfunnet, i tillegg til å øke tilliten til investorene deres og andre interessenter. Slike mål vil også kunne bidra til å øke troverdigheten rundt bedriftens mål og forpliktelser. Dette vil kunne bli et viktig konkurransefortrinn både med tanke på tilgang på kapital, og i et marked med økt oppmerksomhet rundt selskapers samfunnsansvar.

PBAF – Måling av porteføljens biodiversitet

På bakgrunn av erfaring fra "Partnership for Carbon Accounting Financials" (PCAF)⁵³, er intensjonen å også utvikle et partnerskap av finansforetak som vil lage en standard for rapportering om biologisk mangfold (PBAF).⁵⁴ Dette initiativet er drevet av ønsket om å ha et rammeverk for å måle påvirkning og avhengigheter knyttet til naturrisiko i standardisert form. PBAF-standardene er fortsatt i et tidlig stadium, men den gir finansforetakene praktisk veiledning i vurderinger av påvirkning og avhengigheter knyttet til biologisk mangfold, og definerer hva som trengs for at disse vurderingene skal gi riktig informasjon til finansforetakene. PBAF-standardene for 2022 skiller mellom fem typer vurderinger med ulik detaljeringsgrad og datatilgang.

Vurdering (screening) av mulig påvirkning på biologisk mangfold

1. Basert på kvalitativ informasjon om drivkrefter for påvirkning
2. Basert på eiendelens lokalisering og geografiske (geospatial-) data på biologisk mangfold
3. Basert på drivkrefter for påvirkning og geografiske (geospatial-) data
4. Ved bruk av kvantifisert fotavtrykk på biologisk mangfold eller
5. Måling av faktisk virkning på biologisk mangfold, basert på overvåking av faktiske endringer i biologisk mangfold

⁵² SBTN (2020) [Science-Based-Targets-for-Nature-Initial-Guidance-for-Business.pdf](https://www.sbtn.org/~/media/2020/12/Science-Based-Targets-for-Nature-Initial-Guidance-for-Business.pdf) (deloitte.com)

⁵³ PCAF (01.12.2022) [PCAF: Gir finansinstitusjoner mulighet til å vurdere klimagassutslipp](https://www.pcaf.com/) | PCAF (carbonaccountingfinancials.com) (engelsk). Nettside.

⁵⁴ [PBAF-standardene gir finansinstitusjoner mulighet til å vurdere og rapportere om innvirkning og avhengigheter på biologisk mangfold i forbindelse med lån og investeringer](https://www.pbafof.com/) | PBAF - Partnership for Biodiversity Accounting Financials (pbafof.com) (engelsk)

På samme måte som med søsterinitiativet PCAF, tilbyr PBAF finansforetakene en ny standard for måling av hvilken effekt lån og investeringer har på biologisk mangfold. I henhold til PBAF, kan alle banker, forvaltningsselskaper og pensjonsfond bruke dette til å gjøre målinger og handle målrettet for å redusere negativ påvirkning og beskytte og gjenopprette biologisk mangfold. Det ultimate målet er å bidra til en harmonisert tilnærming til vurdering og måling av påvirkning på biologisk mangfold i finansnæringen.⁵⁵ Videre er standarden i størst mulig grad koordinert mot andre initiativ knyttet til naturrisiko, dvs. "Taskforce for Nature-related Financial Disclosures" og "Science Based Targets Network."

Europeiske standarder for bærekraftsrapportering (ESRS)

I kjølvannet av EUs Green Deal og strategien for bærekraftig finans, ble det i sommer politisk enighet i EU om en revisjon av det ikke-finansielle rapporteringsdirektivet (NFRD). Som et resultat av dette ble det bestemt at NFRD skulle erstattes av det nye bærekraftsdirektivet CSRD og dens tilhørende europeiske standarder for rapportering av bærekraft (ESRS).⁵⁶

De nye kravene krever omfattende og detaljert rapportering av historisk og framoverskuende informasjon av kvantitativ og kvalitativ art på et bredt sett av definerte E, S og G tema. Etter en omfattende runde med innspill fra ulike aktører, er det bestemt at den endelige versjonen av ESRS skal omfatte totalt 84 rapporteringskrav og 1144 kvantitative og kvalitative datapunkter. Kravene er fordelt over 12 standarder, med to standarder som går på overordnet rapportering (ESRS 1 & 2), og fem standarder på klima og miljø (ESRS E1 & E5) fire standarder på sosiale forhold (ESRS S1 – S4) og en standard på selskapsstyring (ESRS G1).

Med en egen standard på naturmangfold og økosystemer (ESRS E4), vil standardene bidra med å endre måten bedrifter rapporterer om natur.⁵⁷ Blant annet vil selskaper måtte redegjøre for policy, handlingsplaner, omstillingsplaner, mål, tiltak og indikatorer på og om natur.

Eksempel på rapporteringskrav om natur fra ESRS E4:

Selskapet skal ha mål for å unngå tap, redusere tap og restaurere natur. For hvert mål skal selskapet redegjøre for følgende dersom det anses som relevant:

1. Tidsramme for målet
2. Presentasjon av milepæler frem mot 2030
3. Hvordan målet er i tråd med jordens tålegrenser og hvor i organisasjonen ansvaret for måloppnåelse ligger
4. Om målet er utarbeidet i tråd med nasjonale og internasjonale målsettinger og forskning (for eksempel Convention for Biological Diversity (CBD) og IPBES)
5. Om målet er satt frivilling eller pålagt gjennom lovgivning

Eksempel på rapporteringskrav – Nøkkeltall og mål

Mål relatert til biologisk mangfold og økosystemer

Etter dette rapporteringskravet skal selskapet beskrive hvilke mål relatert til biologisk mangfold og økosystemer selskapet har vedtatt. Målet med dette rapporteringskravet er å forstå hvilke mål selskapet har vedtatt som understøtter selskapets policyer på biologisk mangfold og økosystemer og som adresserer selskapets materielle påvirkninger, avhengigheter, risikoer og muligheter i forbindelse med biologisk mangfold og økosystemer.

Måling av selskapets materielle biologisk mangfold og økosystem-relaterte påvirkninger

Etter dette rapporteringskravet skal selskapet rapportere på hvilke nøkkeltall selskapet benytter i utregningen av deres materielle påvirkninger på biologisk mangfold og økosystemer. Målet med dette rapporteringskravet er å forstå selskapets påvirkning på forhold identifisert som vesentlige gjennom selskapets vesentlighetsanalyse.

Potensielle økonomiske effekter fra biologisk mangfold og økosystemrelaterte påvirkninger, risikoer og muligheter

Selskapet skal rapportere på sine mulige økonomiske effekter av vesentlige risikoer og muligheter i forbindelse med biologisk mangfold og økosystemrelaterte påvirkninger og avhengigheter.

⁵⁵ PBAF_OA2022.pdf (pbafglobal.com)

⁵⁶ CSRD ble vedtatt i Europaparlamentet den 11. november 2022. ESRS skal nå kun gjennom små språklige redigeringer før de sendes til EU kommisjonen for godkjenning.

⁵⁷ ESRS E4 Biodiversity and ecosystems Download (efrag.org)

Verktøy

Dette kapitlet gir en oversikt over noen sentrale verktøy som kan hjelpe selskapene i arbeidet med å analysere naturrisiko. Disse verktøyene er et godt utgangspunkt, men selskapene bør gjøre en vurdering av om det er andre verktøy som vil kunne være nyttige i deres arbeid med naturrisiko⁵⁸.

Det finnes i dag ulike typer verktøy som kan brukes i arbeidet med naturrisiko:

- **Fotavtrykk-verktøy:** Dette er verktøy som hjelper selskaper med å måle påvirkning på natur gjennom indikatorer, for eksempel Ecological footprint Accounting tool⁵⁹.
- **Analyse-verktøy:** Verktøy som gir en overordnet oversikt over påvirkning og avhengighet på sektornivå, eksempelvis ENCORE og Science Based Targets veiledning for vesentlighetsanalyse om natur.
- **Databaser:** Databaser som inneholder data om natur, for eksempel knyttet til tap av natur eller naturområder som er viktige for klimatilpasning. Et eksempel på en slik database er UN biodiversity lab.

ENCORE

Exploring Natural Capital Opportunities, Risks and Exposure (ENCORE) er et verktøy som skal hjelpe banker, investorer og forsikringsselskaper med å analysere risikoen som skade på natur, for eksempel forurensning av hav og avskoging, medfører for finansaktører. ENCORE inneholder en database med oversikt over vesentlige påvirkninger og avhengigheter av økosystemtjenester innen 167 ulike sektorer⁶⁰. For eksempel viser ENCORE at overvann og grunnvann har høy vesentlighet for eiendomsutviklere når det gjelder avhengighet til natur. Avfall fra produksjonsprosesser har høy vesentlighet når det gjelder påvirkning på natur. Selskaper innen finansnæringen har i mindre grad en direkte påvirkning på natur, og vil i større grad kunne være eksponert for naturrisiko gjennom selskaper i porteføljen. Derfor er ENCORE først og fremst nyttig for å kunne analysere naturrisiko i porteføljeselskaper og sektorer som selskapet er investert eller tilbyr finansielle produkter til. ENCORE inneholder likevel også data om direkte påvirkning på natur for selskaper innen finansnæringen, for eksempel banker og forsikringsselskaper.

ENCORE har nylig fått en naturmangfoldsmodule som blant annet skal hjelpe finansaktører med å forstå hvordan porteføljen påvirker økosystemer og hvordan den kan bidra til å redusere tap av natur. I verktøyet kan selskaper legge inn informasjon om porteføljen, for eksempel geografisk område hvor selskapet har investeringer, og verktøyet vil analysere risiko i porteføljen. Foreløpig dekker modulen kun investeringer i gruvedrift og jordbruk, to områder som knyttes til stor påvirkning på natur.

Hvordan kan ENCORE brukes i analyse av naturrisiko?

ENCORE er ett av verktøyene som er anbefalt i bruk av LEAP metoden. ENCORE er særlig nyttig i de første fasene av LEAP som handler om å forstå hvordan selskapet bruker naturen og hvilke naturområder og økosystemtjenester som bør prioriteres i analysen. ENCORE kan også hjelpe selskapet i fasene som handler om å identifisere vesentlige avhengigheter og påvirkninger på natur. Det er likevel viktig å merke seg at ENCORE gir informasjon om potensiell påvirkning og avhengighet basert på en overordnet analyse som er gjort på globalt nivå. Selskapene bør derfor bruke ENCORE i innledende analysefaser og deretter gjøre nærmere analyser basert på egen data og som tar hensyn til konteksten selskaper operer i.

For å identifisere selskapets påvirkning og avhengighet av natur har Storebrand Asset Management (Storebrand AM) gjennomført en overordnet kartlegging av direkte naturrisiko i deres portefølje av aksjer og obligasjoner ved bruk av ENCORE. Hensikten var å avdekke aktiviteter innen porteføljen som har høyest risiko for å bli truffet av tap av økosystemtjenester, og som har høyest risiko for å påvirke naturen negativt. Resultatene fra prosjektet viste at 11 pst. av Storebrand AM sin portefølje av aksjer og obligasjoner kan knyttes til aktiviteter med høy eller veldig høy avhengighet til natur. Storebrand AM var mest eksponert mot risiko fra avhengighet til økosystemtjenester fra vegetasjon som bidrar til stabilisering og hindrer erosjon.⁶¹

61 UN-WCMC (2022) [Storebrand ENCORE Analysis Report](#).

58 Eksempler på andre verktøy som kan være nyttige i arbeid med natur: Integrated Biodiversity Assessment Tool (IBAT), Biodiversity Impact Dashboard og WWF Water Risk Filter.

59 Eksempler på andre verktøy for å måle fotavtrykk og sirkularitet er Circular Transition Indicators Tool (CTI) fra World Business Council for Sustainable Development (WBCSD), Circulytics laget av Ellen MacArthur Foundation.

60 UN-WCMC (01.12.2022) [New tool allows financial institutions to see their exposure to Natural Capital risk - UNFP-WCMC_Nettside..](#)

SBTN verktøy for analyse av vesentlighet på sektornivå

Science Based Targets Network har i samarbeid med UNEP- World Conservation Monitoring Centre (WCMC) utviklet et verktøy for analyse av vesentlighet på sektornivå. Verktøyet gir en overordnet oversikt over vesentlighet på sektornivå innen tolv ulike drivere for påvirkning på natur, som avfall og bruk av ferskvann. For eksempel viser verktøyet at utslipp av klimagasser og avfall er vesentlig innen dagligvare bransjen. Verktøyet viser vesentlige faktorer fra selskapets egen aktivitet, men også oppstrøms og nedstrøms. Verktøyet kan gi selskapene en indikasjon på hva som er de mest vesentlige virkningene og avhengighetene innen sektoren som ligger i porteføljen.

Hvordan kan SBTN verktøy for analyse av vesentlighet brukes i analyse av naturrisiko?

I likhet med ENCORE kan SBTN verktøy for analyse av vesentlighet brukes i de innledende fasene av analyse av naturrisiko, for eksempel i utarbeidelsen av en vesentlighetsanalyse. SBTN verktøy for analyse av vesentlighet på sektornivå inngår som en del av stegene i veiledningen SBTN har utviklet for å sette vitenskapsbaserte mål for natur.

UN biodiversity lab

UN biodiversity lab er en plattform som inneholder 400 ulike kartlag som gir en visuell oversikt over data knyttet til natur og klimaendringer. Et eksempel er kartlaget for Bioiversity Intactness Index som viser endringen i naturmangfold over tid. Det finnes også kart over natur som er særlig viktig med tanke på tilpasning til klimaendringene, for eksempel oversikt over myrer og andre våtmarksområder. UN biodiversity lab har også et kartlag som viser oversikt over fordelingen av ulike typer landområder i et land, for eksempel hvor stor andel av landområdene som er dekket av skog eller jordbruk. Kartet over Norge viser at over 30 prosent av landområdene våre er dekket av skog.

Hvordan kan UN biodiversity lab brukes i analyse av naturrisiko?

Kartlagene i UN biodiversity lab kan er nyttig for å identifisere naturområder som er under stort press eller naturområder som har særlig viktige funksjoner, for eksempel i møte med klimaendringene. Kartene kan også gi oversikt over sentrale drivere bak tap av natur, for eksempel press på havområder som følge av fiske eller områder som er utbygget. For selskaper i finansnæringen vil dette kunne bidra i eksempelvis investeringsbeslutninger og analyser av selskaper i porteføljen.

Eksempler på andre verktøy som kan være relevant å bruke i analyse av naturrisiko

Verktøy	Hva er det	Hvordan kan det brukes
Integrated Bioiversity Assessment Tool (IBAT)	Verktøyet samler data fra tre ulike databaser om natur og gjør disse tilgjengelige på samme plattform. Databasene inneholder blant annet kart over områder som er viktige for biologisk mangfold og truede økosystemer.	IBAT har blant annet blitt brukt av bedrifter som har satt målsettinger om netto null tap av natur for å kartlegge geografiske områder med høy risiko for tap av biologisk mangfold og prioritere oppfølging av disse. Data fra IBAT har også blitt brukt av bank- og forsikringskonsernet Allianz til å gjennomføre en analyse av naturrisiko i deres portefølje.
Biodiversity Impact Dashboard	Biodiversity Impact Dashboard er en tjeneste fra Impact Institute som benytter data fra en Global Impact database (blant annet data fra ENCORE) for å estimere virkninger på naturen som følger av blant annet endret bruk av landområder.	Data fra verktøyet kan blant annet brukes for å gjennomføre kartlegging av risikoområder og gjøre analyser av verdikjeden ved bruk selskapets egen data.
WWF Water Risk Filter	WWF Water Risk Filter er et verktøy som brukes for å kartlegge risiko på selskaps- og porteføljenivå for å prioritere fysisk, regulatorisk og omrømmerisiko knyttet til bruk av vann.	Verktøyet har ulike moduler for å analysere, verdsette og utvikle tiltak for å håndtere risiko knyttet til vann.

Litteraturliste

- AXA (2022). Climate and Biodiversity Report 2022 Report | AXA
- Carbon Disclosure Project (01.12.2022). [What we do - CDP](#). Nettside.
- CFI (01.12.2022). [Probability of Default - Overview, Formula, Market vs. Individual](#). Nettside.
- CFI (01.12.2022). [LGD \(Loss Given Default\) - Overview, Calculation, Examples](#). Nettside.
- CISL (2021) Handbook for Nature-related Financial Risks [handbook-for-nature-related-financial.pdf](#).
- Deloitte (2022). [deloitte_naturavtalen_naturrisiko_rapport_2022.pdf](#)
- Deloitte og WWF (2022). Nature is Next [deloitte-nl-fsi-sustainability-nature-is-next.pdf](#)
- EBA (2018). Guidelines on PD and LGD estimation [Guidelines on PD and LGD estimation.pdf](#)
- EFRAG (2022). ESRS E4 - Biodiversity and ecosystems ([efrag.org](#))
- ENCORE (2021). ENCORE [naturalcapital.finance](#)
- European Commission (2019.) [EUR-Lex - 32019R2089 - EN - EUR-Lex](#)
- European Central Bank (2022). Good practices for climate-related and environmental risk management ([europa.eu](#))
- European Central Bank (01.12.2022). [The contribution of finance to combating climate change](#). Nettside.
- European Commission (2021) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52021DC0188>
- European Commission (01.12.2022) [EU taxonomy for sustainable activities \(europa.eu\)](#). Nettside.
- International Resource Panel (2019). Global Resources Outlook 2019 [www.resourcepanel.org/reports](#)
- IPBES (01.12.2022). [Models of drivers of biodiversity and ecosystem change | IPBES secretariat](#). Nettside.
- International Resource Panel (2019). Global Resource Outlook 2019 <https://www.resourcepanel.org/reports>
- Iso.org (01.12.2022). [ISO - The new ISO 31000 keeps risk management simple](#). Nettside.
- Lovdata (01.12.2022). [Lov om friluftslivet \(friluftsløven\) - Lovdata](#). Nettside.
- WWF (2019). Naturrisiko - Tap av naturmangfold som finansiell risiko [Naturrisiko_reduce.pdf](#)
- Miljødirektoratet (2020). <https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/vernet-natur/norges-verneomrader/>. Nettside.
- NGFS (2021). Biodiversity and financial stability [biodiversity_and_financial_stability.pdf](#)
- NGFS (2020). Overview of Environmental Risk Analysis [overview_of_environmental_risk_analysis.pdf](#)
- Norges Bank (2021). Årsrapport og rekneskap 2021 ([norges-bank.no](#))
- PBAF (01.12.2022). [The PBAF Standard enables financial institutions to assess and disclose impact and dependencies on biodiversity of loans and investments](#). Nettside.
- PBAF (2022). [Taking biodiversity into account PBAF OA2022.pdf](#)
- PCAF (01.12.2022). [PCAF: Gir finansinstitusjoner mulighet til å vurdere klimagassutslipp | PCAF](#). Nettside.
- Regjeringen (2022). [Meld. St. 6 \(2022–2023\) - regjeringen.no](#)
- Revisorforeningen (12.01.2022) [Europeiske standarder for rapportering av bærekraft \(ESRS\)](#)
- SBTN (01.12.2022). [Ambitious corporate climate action - Science Based Targets](#). Nettside.
- SBTN (01.12.2022). [Science Based Targets Network Science Based Targets Network](#). Nettside.
- SBTN (2020). Science-based Targets for Nature [Initial-Guidance-for-Business.pdf](#)
- SBNT (01.12.2022). [The Science Based Targets Network \(SBTN\) - Science Based Targets](#). Nettside.

Steffen et al. (2015). The trajectory of the Anthropocene: The Great Acceleration

Stockholmresilience.org (12.01.2022) Planetary boundaries - Stockholm Resilience Centre. Nettside.

Stockholm Resilience Center (01.12.2022). [Freshwater boundary exceeds safe limits](#). Nettside.

TNFD (2022) [TNFD-Full-Report-Mar-2022-Beta-v0-1.pdf](#)

TNFD (01.12.2022). [TNFD's definitions of dependencies and impacts](#) » [TNFD](#). Nettside.

TNFD (01.12.2022). [TNFD's definitions of risks](#) » [TNFD](#). Nettside.

TNFD (01.12.2022). [Risk Management](#) » [TNFD](#). Nettside.

TNFD (01.12.2022). [TNFD – Taskforce on Nature-related Financial Disclosures](#). Nettside.

TNFD (01.12.2022). [The LEAP Nature Risk Assessment Approach](#) » [TNFD](#). Nettside.

UN-WCMC (01.12.2022). [New tool allows financial institutions to see their exposure to Natural Capital risk](#) - UNEP-WCMC. Nettside.

UN-WCMC (2022). Integrating Nature-Related Risks in the Financial Sector [Storebrand ENCORE Analysis Report_FINAL.pdf](#)

World Economic Forum (2020). Nature Risk Rising [Nature Risk Rising: Why the Crisis Engulfing Nature Matters for Business and the Economy](#)

World Economic Forum (2022). The global Risk Report 2022 [WEF The Global Risks Report 2022.pdf](#)

WWF (2022). Living Planet Report 2022 [lpr_2022_full_report.pdf](#) ([wwf.no](#))

WWF (01.12.2022). [Earth Overshoot Day 2022: Nå har vi brukt opp jordas ressurser for i år](#) - WWF. Nettside.

WWF (2020). [Global Futures: Assessing the global economic impacts of environmental change to support policy-making](#)

WWF (2022). Reducing Norway's Footprint [reducing Norway's footprint.pdf](#)

Takk til

Finans Norge

Simen Kjøsnes Kristiansen
Ingvild Kirkedam

WWF Verdens naturfond

Stefano Esposito
Marian R. Slettebakken

Deloitte

Anders Magnus Løken
Jonathan Krakow
Juni Sulen Skogseth
Therese F. Hellum
Jon Krogvold
Ida Solheim Juel
Lisa Yael Hercz
Eileen Gudbrandsen
Lisette Romero
Emilie Dalbakk Ønvik
Konstantina Westberg
Nadia Faris
Daniel Campos
Hanne Solem

Bidragstere

Danske Bank
Eika Gruppen
Handelsbanken
SEB
Sparebank1 Nord-Norge
Sparebank1 SMN
Sparebank1 SR-Bank
Sparebank1 Sørøst-Norge
Sparebank1 Østlandet
Sparebanken Sør
Sparebanken Vest
Fremtind Forsikring
Gjensidige
If Skadeforsikring
Tryg
DNB Asset Management
KLP
Storebrand Asset Management

Spesielt takk til følgende personer og organisasjoner

Klima- og miljødepartementet
Finansdepartementet
Cicero Shades of Green
Norges Bank
Alexandra Paltschik Rønneberg (KLP)
Benjamin Powell (SEB)
Alison Rhatigan (SEB)
Linn Kristine Gjesdal (Sparebanken Vest)
Karl G. Høgtun (DNB Asset Mangagement)
Isabelle Juillard Thompsen (DNB Asset Mangagement)
Petter Natås (DNB)
Jørgen-Kjetil Knudsen (Gjensidige)
Bente Sverdrup (Gjensidige)
Ajla Alagic (Gjensidige)

Deloitte AS and Deloitte Advokatfirma AS are the Norwegian affiliates of Deloitte NSE LLP, a member firm of Deloitte Touche Tohmatsu Limited ("DTTL"), its network of member firms, and their related entities. DTTL and each of its member firms are legally separate and independent entities. DTTL (also referred to as "Deloitte Global") does not provide services to clients. Please see www.deloitte.no for a more detailed description of DTTL and its member firms.

Deloitte Norway conducts business through two legally separate and independent limited liability companies; Deloitte AS, providing audit, consulting, financial advisory and risk management services, and Deloitte Advokatfirma AS, providing tax and legal services.

Deloitte is a leading global provider of audit and assurance, consulting, financial advisory, risk advisory, tax and related services. Our network of member firms in more than 150 countries and territories serves four out of five Fortune Global 500® companies. Learn how Deloitte's 415,000 people make an impact that matters at www.deloitte.no.

This communication contains general information only, and none of Deloitte Touche Tohmatsu Limited, its member firms or their related entities (collectively, the "Deloitte network") is, by means of this communication, rendering professional advice or services. Before making any decision or taking any action that may affect your finances or your business, you should consult a qualified professional adviser. No entity in the Deloitte network shall be responsible for any loss whatsoever sustained by any person who relies on this communication.